

**UCHWAŁA NR XV/123/2016
RADY GMINY STARE CZARNOWO**

z dnia 29 lutego 2016 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Stare Czarnowo na lata 2016-2025

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. 2015 r., poz. 1515; zm.: Dz. U. z 2015 r., poz. 1045 i poz. 1890), **Rada Gminy Stare Czarnowo uchwala, co następuje:**

§ 1. Przyjmuje się do realizacji Strategię Rozwoju Gminy Stare Czarnowo na lata 2016-2025, w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Stare Czarnowo.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Piotr Kukawka

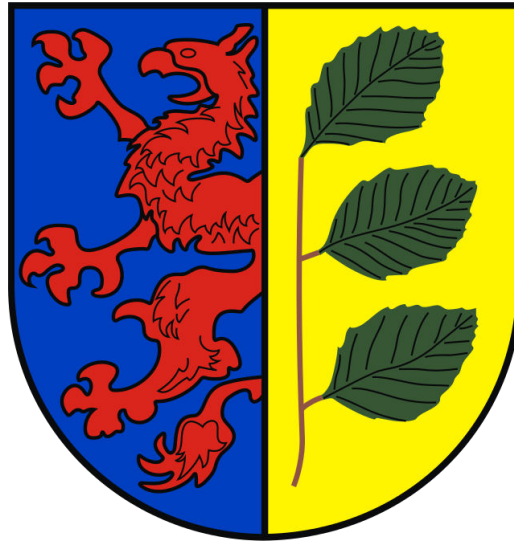
Załącznik

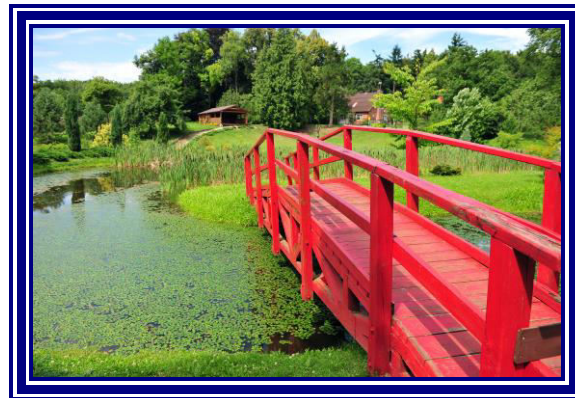
Do uchwały Nr XV/123/2016

Rady Gminy Stare Czarnowo

Z dnia 29 lutego 2016 r.

Strategia Rozwoju Gminy Stare Czarnowo na lata 2016-2025

Strategia Rozwoju Gminy Stare Czarnowo na lata 2016-2025 została opracowana przez Ilonę Szkudlarek – eksperta, we współpracy z zespołem ds. opracowania Strategii powołanym przez Wójta Gminy Stare Czarnowo, przy społecznym zaangażowaniu i dużej aktywności mieszkańców i osób związanych z Gminą Stare Czarnowo.

Szanowni Państwo,

drodzy mieszkańcy, sąsiedzi i przyjaciele Gminy Stare Czarnowo,

z ogromną przyjemnością i satysfakcją informuję, że proces budowania strategii rozwoju gminy dobiegł końca. Dzięki Państwa zaangażowaniu, udziałowi w badaniach ankietowych, spotkaniach konsultacyjnych, została wypracowana wizja rozwoju gminy oraz cele strategiczne, szczegółowe i przedsięwzięcia, zaplanowana do realizacji do roku 2025.

Oddaję w Państwa ręce materiał, który jest podsumowaniem naszej wspólnej pracy. Jestem przekonana, że świadomi bogactwa przyrodniczego i kulturowego naszej Gminy, będziemy z powodzeniem kreować jej rozwój tak, by była ona przyjazna mieszkańcom, turystom i potencjalnym inwestorom.

Liczę na Państwa udział we wdrażaniu tego dokumentu, mając nadzieję, że wola współpracy wszystkich uczestników życia społecznego i gospodarczego naszej małej Ojczyzny, będzie gwarancją pełnego sukcesu Gminy Stare Czarnowo, która bez kompleksów konkurować będzie z sąsiadami.

**Wójt
Gminy Stare Czarnowo**

/-/ Marzena Grzywińska

1. WPROWADZENIE	6
1.1. Przesłanki opracowania Strategii Rozwoju Gminy Stare Czarnowo	6
1.2. Proces budowania strategii Gminy Stare Czarnowo	8
1.3. Źródła danych	10
2. CHARAKTERYSTYKA I DIAGNOZA AKTUALNEGO STANU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO GMINY	11
2.1. Ogólne informacje o gminie.....	11
2.1.1. Położenie administracyjne i geograficzne	11
2.1.2. Wielkość i podział administracyjny	15
2.2. Opis walorów przyrodniczych	18
2.2.1. Klimat	18
2.2.2. Opady atmosferyczne.....	18
2.2.3. Wiatr	18
2.2.4. Wody powierzchniowe.....	19
2.2.5. Wody podziemne	21
2.2.6. Obszary prawnie chronione	22
2.3. Opis zasobów kulturowych	28
2.3.1. Rys historyczny	28
2.3.2. Dziedzictwo kulturowe	30
2.4. Strefa społeczna.....	32
2.4.1. Demografia	32
2.4.2. Poziom wykształcenia	36
2.4.3. Rynek pracy	36
2.4.4. Ochrona zdrowia i opieka społeczna	39
2.4.5. Organizacje społeczne	39
2.5. Strefa gospodarcza.....	40
2.6. Infrastruktura techniczna	42
2.6.1. Układ komunikacyjny i transport	42
2.6.2. Zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków	43
2.6.3. Gospodarka odpadami.....	43
2.7. Infrastruktura społeczna.....	45
2.8. Turystyka.....	46

2.9. Wyniki badań mieszkańców	49
3. ANALIZA SWOT	59
4. WIZJA ROZWOJU GMINY	64
5. CELE STRATEGICZNE, SZCZEGÓŁOWE I PRZEDSIĘWZIĘCIA	65
5.1. Obszar 1. Aktywność lokalna	68
5.2. Obszar 2. Komfort życia	72
5.3. Obszar 3. Turystyka.....	76
6. ZGODNOŚĆ CELÓW STRATEGII Z INNYMI DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI	79
7. OCENA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO	84
8. EFEKTYWNA REALIZACJA STRATEGII	85
8.1. Wdrażanie	86
8.2. Monitoring	87
8.3. Ewaluacja.....	87
8.4. Aktualizacja Strategii	89
8.5. Promocja Strategii.....	89
SPIS TABEL.....	91
SPIS WYKRESÓW	91
SPIS MAP	91
SPIS RYSUNKÓW	92

1. WPROWADZENIE

1.1. Przesłanki opracowania Strategii Rozwoju Gminy Stare Czarnowo

Planowanie jest pierwszym etapem w procesie zarządzania i jest niezwykle ważne, gdyż jakość ustalonych planów determinuje sprawność funkcjonowania gminy i jej terytorium. Nadrzędnym celem planowania jest jak najsprawniejsza koordynacja przedsięwzięć podejmowanych przez władze gminy w relacjach z podmiotami zewnętrznymi. Plan strategiczny działań określonej gminy powinien zawierać ustalone cele, które dana jednostka terytorialna powinna osiągać, aby się rozwijać, z podziałem na cele nadrzędne, pośrednie oraz cząstkowe.¹

Polskie samorządy lokalne przygotowują i wdrażają liczne dokumenty planistyczne obejmujące swym zakresem merytorycznym fragment lub całość ich obszaru działalności. Jest to wynik dyspozycji ustawowych oraz działań fakultatywnych wynikających z uwarunkowań rozwoju gminy, z potrzeb społeczności lokalnej, przedsiębiorców i środowiska naturalnego, a także z zamiarów władz samorządowych.

Strategia rozwoju obejmuje najszersze spektrum działalności samorządu. Jej zakres czasowy jest zwykle najdłuższy, a rola w stosunku do wszystkich pozostałych planów nadrzędna.

Strategia rozwoju gminy to pewien generalny koncept (plan) systemowego, długofalowego działania władz (i wszystkich, którzy chcą im w tym pomóc) wobec szans i zagrożeń wynikających ze zmiennego otoczenia i działań innych podmiotów, ukierunkowany przez wartości i opcje uznane przez społeczność lokalną, bazujący na wewnętrznym potencjale sił i uwzględniający wewnętrzne słabości.

Głównym celem opracowania strategii rozwoju gminy jest zaplanowanie, a następnie konsekwentne realizowanie działań, zmierzających do zapewnienia harmonijnego rozwoju. Posiadanie takiego dokumentu umożliwi m.in. skuteczniejsze aplikowanie

---

¹ dr Małgorzata Rzeszutko-Piotrowska, Zakład Prawa i Administracji Politechnika Warszawska, Strategiczne planowanie rozwoju gospodarczego w polskich gminach

o środki zewnętrzne na realizację inwestycji, w tym o fundusze z Unii Europejskiej. Strategię warto budować, ponieważ przekazuje zamierzenia władz instytucjom i ludziom, którzy biorą na siebie współodpowiedzialność za osiągnięcie celów, pozwala zaplanować kolejne kroki do osiągnięcia celów oraz zareagować na zmieniające się uwarunkowania zewnętrzne.² Dokument ten powinien pełnić rolę narzędzia porządkującego wszystkie przedsięwzięcia rozwojowe – podejmowanie przez samorząd, prywatnych przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, jednostki samorządowe i instytucje publiczne. Podstawą strategii rozwoju gminy powinno być założenie maksymalnego wykorzystania wewnętrznych zasobów potencjału miejscowych podmiotów, jak również korzyści położenia. Istotą strategii jest hierarchizacja celów, ponieważ nigdy nie ma możliwości jednoczesnej realizacji wszystkich potrzeb. Ważne w planowaniu strategicznym jest osiągnięcie konsensusu pomiędzy wszystkimi uczestnikami procesu tak, aby zapisane cele odpowiadały oczekiwaniom większości społeczności lokalnej.

Do **istoty strategii** obszaru (zintegrowanej, możliwie kompleksowej) należą m.in.:

- całościowe, kompleksowe ujęcie przedmiotu i celów,
- diagnozowanie kluczowych problemów - aktualnych i przewidywanych przyszłych,
- cele formułowane przez autonomiczne podmioty,
- ciągi działań ukierunkowane na konsekwentną realizację wyznaczonych celów,
- koncentrowanie środków na ograniczonej wiązce zamierzeń,
- elastyczność działań i wielowariantowość planowanych działań w sytuacji niepewności i zmienności otoczenia oraz działań wielu podmiotów,
- istotne, długotrwałe lub wręcz nieodwracalne skutki działań.

Efektom procesu planowania strategicznego jest **plan strategiczny**, który:

- Stanowi podstawę polityk gminy, programów i przedsięwzięć, w tym polityki przestrzennej (jedna z podstaw dla sporządzenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy);
- Informuje o warunkach działalności w gminie;

---

² J. Adamiak, W. Kosiedowski, A. Potoczek, B. Stowińska, Zarządzanie rozwojem regionalnym i lokalnym. Problemy teorii i praktyki, Dom Organizatora, Toruń 2001 r., s.151

- Zawiera ofertę marketingową dla inwestorów lub stanowi podstawę jej sporządzenia;
- Podnosi wiarygodności wobec partnerów zewnętrznych;
- Stanowi formalną i faktyczną podstawę wniosków o finansowanie przez instytucje pomocy (krajowe i zagraniczne).

Nadrzędnym celem Strategii Rozwoju Gminy Stare Czarnowo na lata 2016-2025 jest zapewnienie gminie partnerskiej i konkurencyjnej pozycji w powiecie, regionie, Polsce i w Europie przy wykorzystaniu jej mocnych stron oraz szans wynikających z jej geograficznego położenia, walorów środowiskowych, oraz uwarunkowań historycznych i kulturowych.

Strategia powstała w celu stworzenia sprzyjających warunków do korzystnego rozwoju gminy i jej mieszkańców. Jest dokumentem strategicznym, który docelowo winien wpłynąć na tempo oraz kierunki rozwoju gospodarczego gminy. Poprzedzona dogłębną analizą pozwoliła na identyfikację istniejących problemów, a następnie na wybór optymalnej drogi ich rozwiązania. Wyznacza ścieżkę dojścia do celów.

1.2. Proces budowania strategii Gminy Stare Czarnowo

Strategia rozwoju Gminy Stare Czarnowo powstała z inicjatywy władz samorządowych w celu prowadzenia zaplanowanej i efektywnej polityki zarządzania obszarem gminy.

Z uwagi na wieloaspektowość i wielopodmiotowość Strategii do udziału w jej opracowaniu zaproszono przedstawicieli władz, radnych, sołtysów, pracowników Urzędu Gminy, mieszkańców gminy, przedsiębiorców, reprezentantów lokalnych organizacji pozarządowych i liderów społecznych.

W dniu 25 września 2015r., Zarządzeniem Nr 69.2015 Wójta Gminy Stare Czarnowo został powołany Zespół ds. opracowania Strategii Rozwoju Gminy Stare Czarnowo na lata 2016-2025.

W skład Zespołu zostali powołani:

- 1) Marcin Krawczyk (Zastępca Wójta) - Przewodniczący Zespołu,
- 2) Piotr Kukawka (Przewodniczący Rady Gminy) - Zastępca Przewodniczącego Zespołu,

- 3) Paweł Kuźniar (Kierownik Referatu Organizacyjnego, Spraw Obywatelskich, Promocji i Oświaty) - Sekretarz Zespołu,
- 4) Grażyna Aksamitowska (Skarbnik Gminy) - Członek Zespołu,
- 5) Adam Kawczyński (Kierownik Referatu Inwestycji, Nieruchomości, Gospodarki Komunalnej, Rolnictwa i Ochrony Środowiska) - Członek Zespołu,
- 6) Artur Cembik (Dyrektor Zespołu Szkół w Kołbaczu) - Członek Zespołu,
- 7) Elżbieta Adrabińska (Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej) - Członek Zespołu,
- 8) Piotr Kowalski (Przewodniczący Gminnej Komisji Urbanistyczno-Architektonicznej) - Członek Zespołu.

Prace zespołu ds. opracowania Strategii Rozwoju Gminy Stare Czarnowo na lata 2016-2025 wspierał na podstawie zawartej w dniu 25 września 2015 r. umowy, ekspert zewnętrzny – Ilona Szkudlarek, posiadająca doświadczenie w planowaniu rozwoju lokalnego jako pracownik samorządowy i aktywna działaczka organizacji pozarządowej.

W dniach od 6 do 21 października 2015 r. zostało przeprowadzone badanie ankietowe wśród wszystkich aktorów życia lokalnego Gminy Stare Czarnowo.

Głównym celem badań ankietowych było poznanie opinii wszystkich zainteresowanych: mieszkańców Gminy Stare Czarnowo, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych oraz osób związanych z gminą, na temat warunków życia w Gminie oraz pożądaných kierunków rozwoju.

Podsumowanie badań ankietowych odbyło się na dwóch spotkaniach konsultacyjnych: w sali konferencyjnej Urzędu Gminy Stare Czarnowo (4.11.2015 r.) oraz w świetlicy wiejskiej w Kołbaczu (9.11.2015 r.). Wzięło w nich udział łącznie 31 osób.

Program spotkań obejmował poza prezentacją wyników badań ankietowych analizę mocnych i słabych stron gminy oraz szans i zagrożeń (SWOT), a także wypracowanie celów i kierunków działania dla Gminy Stare Czarnowo na lata 2016-2025.

1.3. Źródła danych

Strategia Rozwoju Gminy Stare Czarnowo została przygotowana w oparciu o dokumentację oraz analizę danych, jakich dostarczyły spotkania warsztatowe z przedstawicielami wszystkich środowisk gminy, a także gminne, powiatowe oraz krajowe dokumenty strategiczne. Strategia ta jest wyrazem oczekiwań, potrzeb oraz ambicji mieszkańców Gminy Stare Czarnowo.

Przedstawiony dokument opracowany został przede wszystkim w oparciu o materiały dostarczone przez pracowników Urzędu Gminy w Starym Czarnowie oraz informacje pochodzące z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego. Wykaz wykorzystanej w opracowaniu literatury zawarty jest na końcu strategii.

2. CHARAKTERYSTYKA I DIAGNOZA AKTUALNEGO STANU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO GMINY

2.1. Ogólne informacje o gminie

2.1.1. Położenie administracyjne i geograficzne

Gmina Stare Czarnowo położona jest w zachodniej części województwa zachodniopomorskiego, w powiecie gryfińskim. Jest jedną z 50 gmin wiejskich województwa zachodniopomorskiego.

Mapa 1. Położenie powiatu gryfińskiego na tle województwa zachodniopomorskiego.

Źródło: <http://eregion.wzp.pl/obszary/powiaty>

Powiat gryfiński tworzą gminy Stare Czarnowo, Gryfino, Widuchowa, Banie, Chojna, Trzciesko-Zdrój, Cedynia, Moryń i Mieszkowice. Gmina Stare Czarnowo jest najbardziej wysuniętą na północ gminą powiatu gryfińskiego.

Mapa 2. Położenie Gminy Stare Czarnowo na tle powiatu gryfińskiego.

Źródło: https://www.osp.org.pl/hosting/katalog.php?id_w=17&id_p=342&id_g=2

Gmina graniczy:

- z miastem Szczecin i gminą Kobylanka od strony północnej,
- z gminami Stargard Szczeciński i Warnice od wschodu,
- z gminą Pyrzyce i Bielice od południa,
- z gminą Gryfino od południa i zachodu.

Gmina Stare Czarnowo wyróżnia się korzystnym położeniem względem dużych aglomeracji miejskich. Położona jest w odległości ok. 7 km od Szczecina, ok. 18 km od Stargardu, ok. 16 km od Pyrzyc oraz ok. 20 km od Gryfina.

Gmina Stare Czarnowo należy do Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego.

Mapa 3. Gmina Stare Czarnowo na tle Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego.

Źródło: http://www.som.szczecin.pl/SOM/chapter_104030.asp

Przeważającą, centralną i zachodnią część obszaru gminy zajmuje kompleks leśny Puszczy Bukowej, który wraz z przyległymi terenami użytków rolnych objęty jest wielkoobszarową ochroną jako Szczeciński Park Krajobrazowy „Puszcza Bukowa”.

Istotnym elementem położenia gminy Stare Czarnowo jest również jej wschodnia granica biegnąca brzegiem jez. Miedwie.

Mapa 4. Położenie gminy Stare Czarnowo na tle Puszczy Bukowej i jez. Miedwie

Źródło: <http://mapa.targeo.pl/gmina-stare-czarnowo,727274/gmina>

Zgodnie z podziałem fizycznogeograficznym Polski J. Kondrackiego, gmina Stare Czarnowo położona jest w południowej części makroregionu Pobrzeża Szczecińskiego, znajdującego się na obszarze podprovincji Pobrzeży Południowo-bałtyckich. Przez obszar gminy przebiegają granice 3 mezoregionów³:

- Wzgórza Bukowe – zajmują największą północno-zachodnią część gminy, stanowiąc silnie urzeźbiony wał spiętrzonych moren czołowych z kulminacją Górą Bukowiec (149 m n.p.m.), porośnięty zwartym kompleksem lasów bukowych (Puszcza Bukowa) z rozległymi polanami śródleśnymi w okolicy Kołowa i Dobropola, użytkowanymi rolniczo,
- Równina Wełtyńska – obejmuje południowo-zachodnią część gminy, z rynną doliną Krzekny i otwartymi terenami użytkowanymi rolniczo w okolicy Żeliszawca i Kartna,
- Równina Pyrzycko - Stargardzka – obejmuje wschodnią część gminy, pomiędzy Puszcza Bukową, jeziorem Miedwie, z dolinami Płoni i Krzekny, tereny te są użytkowane rolniczo, słabo zalesione.

³ Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Stare Czarnowo

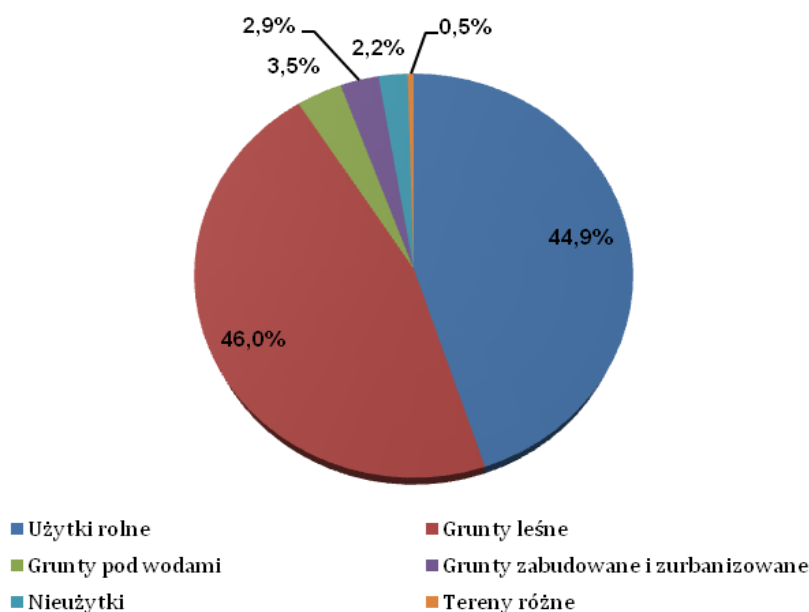
Mezoregion Wzgórza Bukowe prawie w całości mieści się w granicach gminy Stare Czarnowo, natomiast pozostałe mezoregiony tj. Równina Wełtyńska i Równina Pyrzycko-Stargardzka rozciągają się poza jej granicami, obejmując również sąsiednie gminy.

2.1.2. Wielkość i podział administracyjny

Powierzchnia gminy Stare Czarnowo wynosi 15 288 ha, co stanowi 8,2% obszaru powiatu gryfińskiego i plasuje gminę na 69 miejscu pod względem obszaru w województwie zachodniopomorskim.

Użytki rolne stanowią 44,9% powierzchni, grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione – 46%. Pod wodami znajduje się 534 ha (3,5%). Grunty pozostałe, w tym nieużytki, grunty zabudowane i zurbanizowane (tereny mieszkaniowe, tereny przemysłowe, tereny rekreacji i wypoczynku, komunikacyjne, użytki kopalne), zajmują 5,6% powierzchni gminy.

Wykres 1. Struktura użytkowania gruntów.

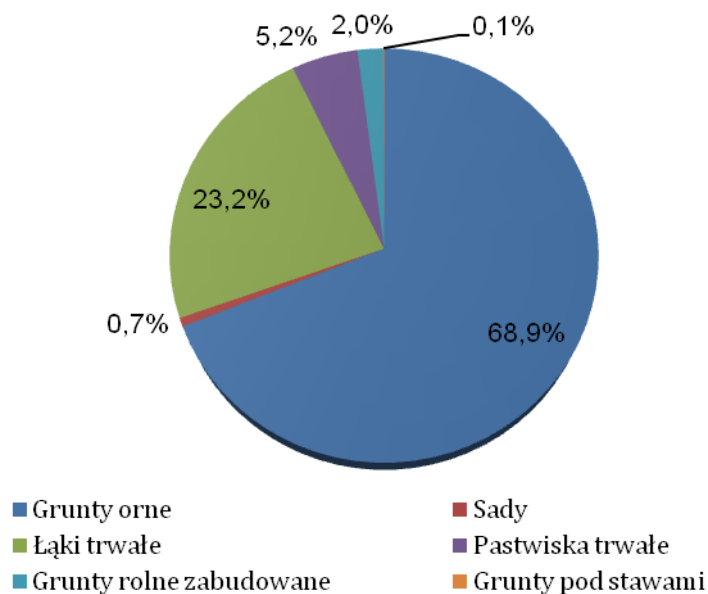

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (www.stat.gov.pl/bdl).

Grunty rolne użytkowane są w następujący sposób:

Wykres 2. Struktura gruntów rolnych.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (www.stat.gov.pl/bdl).

Największy udział wśród gruntów rolnych mają grunty orne, które stanowią prawie 70%. Drugie co do znaczenia są łąki trwałe (23,2%), potem pastwiska trwałe (5,2%). Najmniej gruntów rolnych znajduje się pod sadami i stawami (łącznie 0,8%).

Obszar gminy liczy 21 miejscowości, które podzielone zostały na 12 sołectw: Stare Czarnowo, Dobropole Gryfińskie, Kartno, Żelisławiec, Binowo, Kołowo, Kołbacz, Dębina, Żelewo, Glinna, Komorówko i Nieznań.

Tab. 1. Podział Gminy Stare Czarnowo na jednostki pomocnicze.

Sołectwo	Miejscowości
Stare Czarnowo	Stare Czarnowo Będogoszcz
Dobropole Gryfińskie	Dobropole Gryfińskie Sosnówko
Kartno	Kartno
Żeliszawiec	Żeliszawiec
Binowo	Binowo Binówko Modrzewko Węglino
Kołowo	Kołowo Kołówko Mazurkowo
Kołbacz	Kołbacz
Dębina	Dębina
Żelewo	Żelewo
Glinna	Glinna Gliniec Małolesie
Komorówko	Komorówko
Nieznań	Nieznań

Źródło: www.bip.stareczarnowo.pl

Ośrodkiem gminnym i administracyjnym jest miejscowość Stare Czarnowo.

2.2. Opis walorów przyrodniczych

2.2.1. Klimat

Głównym czynnikiem klimatotwórczym kształtującym klimat obszaru gminy Stare Czarnowo, jest cyrkulacja powietrza, będąca skutkiem oddziaływania ośrodków barycznych nad Europą. Na klimat obszaru opracowania wpływ wywiera powietrze polarno-morskie i polarno-kontynentalne, zaś w okresie lata dociera tu powietrze zwrotnikowo-morskie. Adwekcja powietrza arktycznego występuje najczęściej wiosną, zaś powietrza zwrotnikowego zazwyczaj wiosną i latem. Istotnym elementem mas powietrza są fronty atmosferyczne. Przewagę stanowią fronty chłodne z maksimum występowania w okresie letnim. Fronty ciepłe występują najczęściej w zimie. Obszar opracowania charakteryzuje się jednymi z najkorzystniejszych w województwie stosunkami termicznymi. Wartość średniej temperatury rocznej wynosi ok. 7,5-8°C. Także długość okresu wegetacyjnego roślin ma w całej gminie podobne wartości (210–224 dni).

2.2.2. Opady atmosferyczne

Średnia roczna suma opadów atmosferycznych dla obszaru opracowania wynosi ok. 600 -650mm. Średnia roczna liczba dni z pokrywą śnieżną wynosi 36-55 dla całej gminy, przy czym nie ma ona charakteru ciągłego (jak na całym Pomorzu), a charakteryzuje się kilkakrotnym tworzeniem i zanikaniem, a także dużą niestabilnością grubości. Należy podkreślić, że w zachodniej części województwa ostatnie dziesięciolecie wyróżniało się zdecydowaną przewagą zim z małą ilością śniegu. Wiosną plantacje roślin narażone są na niedostateczne uwilgotnienie gleby.

2.2.3. Wiatr

Na terenie gminy zaznacza się wyraźna przewaga wiatru z sektorów o składowej zachodniej (W, SW oraz NW). Najrzadziej notowany jest wiatr z kierunków południowego i północnego. Częstotliwość występowania poszczególnych kierunków wiatru w zależności od pory roku jest bardzo zmienna. Obszar charakteryzuje się stosunkowo niewielkim udziałem cisz atmosferycznych (7%). Te ogólne warunki

klimatyczne są na obszarze opracowania modyfikowane przez ukształtowanie i pokrycie terenu. W obrębie pracowania w szczególności w dolinie Płoni i Krzekny oraz jeziora Miedwie oraz na terenach podmokłych będą się odznaczać częstszym występowaniem mgieł oraz inwersji termicznych w stosunku do otaczających terenów. Istotny wpływ na warunki klimatu lokalnego mają rozległe tereny zalesione Puszczy Bukowej. Do obszarów niekorzystnych z punktu widzenia stałego przebywania człowieka należą nisko położone tereny nad j. Miedwie oraz w dolinie Płoni i Krzekny. Warunki klimatyczne kształtowane są tu w dużej mierze pod wpływem niskiej przewodności cieplnej podłoża (wysoki poziom wód gruntowych, grunty organiczne), co oznacza podwyższenie wilgotności względnej powietrza, dużą częstotliwość występowania mgieł, częste występowanie przygruntowych przymrozków oraz podwyższenie średnich temperatur w lecie, a obniżenie w zimie. Na najniższym położonym terenie mogą tworzyć się zastoiska zimnego powietrza. Do obszarów korzystnych pod względem warunków topoklimatycznych należą tereny wysoczyzn, płaskie, faliste lub pagórkowate, będące poza zasięgiem zalegania chłodnego i wilgotnego powietrza, charakteryzujące się na ogół dobrymi warunkami termiczno-wilgotnościowymi. Są dobrze nasłonecznione i przewietrzane. Szczególnie uprzywilejowane są stoki o ekspozycji południowej i południowo-zachodniej ze względu na korzystne warunki solarne (południowe stoki Wzgórz Bukowych w obrębie polan śródleśnych). Topoklimat terenów leśnych charakteryzuje się obniżoną temperaturą w dni słoneczne, a podwyższoną w dni wietrzne, zmniejszeniem siły wiatru, podwyższoną wilgotnością względną, dużym napromieniowaniem w obrębie polan.

2.2.4. Wody powierzchniowe

W przyrodniczych powiązaniach zewnętrznych gminy Stare Czarnowo bardzo dużą rolę odgrywa sieć hydrograficzna i hydrologiczna - zarówno w odniesieniu do wód powierzchniowych jak i podziemnych. Z układu zlewniowego wód powierzchniowych oraz rozmieszczenia struktur litologicznych ułatwiających infiltrację wód przebiegu głównych kierunków przepływu wód podziemnych wynika, że utrzymanie w równowadze poszczególnych ekosystemów zależy w dużym stopniu od właściwego gospodarowania wodą na obszarze całej gminy. Przeważająca część obszaru gminy Stare Czarnowo leży w zlewni rzeki Płoni (prawobrzeżnego opływu Odry) i w zlewni jeziora Miedwie. Jedynie północno-zachodnia część gminy leży na obszarze bezpośredniej zlewni

Odry. Główną oś hydrograficzną gminy stanowi rzeka Płonia wraz z jeziorami Żelewko i Płonno, przepływająca na krótkim odcinku od wypływu z jeziora Miedwie, przez północnowschodnią część gminy. Drugim większym ciekim wodnym jest Krzekna, płynąca w południowej części gminy i wpływająca do jeziora Będgoszcz, które poprzez Ostrowicę łączy się z jeziorem Miedwie. Te dwa cieki podkreślają symetryczność układu rzeczno-gminy, zarówno co do marginalnego położenia ich dolin jak i kierunku przepływu wód oraz związek z akwenem Miedwia. Ze względu na położenie gminy w zlewni jeziora Miedwie, które leży poza granicą gminy Stare Czarnowo, będącego rezerwuarem wody pitnej ujmowanej do zaopatrzenia Szczecina, znaczna część obszaru gminy objęta została strefami ochronnymi ujęcia wody powierzchniowej tego akwenu.

Wody powierzchniowe zajmują 585 ha. Obejmują zarówno naturalne jak i sztuczne cieki oraz zbiorniki wodne. Należą do nich:

- rzeki Płonia i Krzekna oraz liczne małe cieki wodne (potoki i strumienie),
- 20 jezior o powierzchni powyżej 1 ha oraz liczne śródpolne i śródleśne oczka wodne,
- kanały melioracyjne i sieć rowów melioracyjnych,
- stawy rybne w Starym Czarnowie,
- stawy pokopalniane k/Dębiny.

Na obszarze gm. Stare Czarnowo znajduje się 20 jezior o powierzchni powyżej 1 ha. Łączna powierzchnia tych akwenów wynosi ok. 410 ha (w odniesieniu do jeziora Będgoszcz przedzielonego granicą gminy przyjęto, że część akwenu znajdująca się w gminie Stare Czarnowo stanowi ok. 50% ogólnej powierzchni jeziora). Wskaźnik jeziorności w gminie wynosi 2,7% (tj. nieco powyżej takiego wskaźnika w dawnym woj. szczecińskim, wynoszącego 2,17%). Jeziora na obszarze gminy są zróżnicowane pod względem genezy, morfometrii zbiornika, dostępności, stopnia przekształcenia wykorzystania, wartości biocenotycznych oraz istniejących i proponowanych form ochrony. W rozmieszczeniu jezior wyróżniają się 2 skupiska warunkowane przyczynami powstawania tych akwenów. Z większych jezior, 14 zbiorników znajduje się na obszarze Wzgórz Bukowych lub u ich podnóża (tj. w granicach Parku), 5 zbiorników znajduje się w dolinach rzek Płoni, Krzekny i Ostrowicy (z tego 4 w granicach otuliny Parku), 1 zbiornik znajduje się na wysoczyźnie pomiędzy doliną Płoni, a jeziorem Miedwie (poza

otuliną Parku). Geneza jezior znajdujących się na obszarze Wzgórz Bukowych związana jest z działalnością lodowca. Są to głównie jeziora morenowe i wytopiskowe (do większych należą: zespół jezior Glinna, Binowskie, Piasecznik Wielki i Mały, Wielecki Staw, Czarnocin). Jeziora znajdujące się w dolinach rzek Płoni, Krzekny i Ostrowicy, prawdopodobnie do średniowiecza stanowiły dno rynnowych odnóg rozległego jeziora „Pramiedwie” o powierzchni ok. 72 km², którego pozostałością są obecnie jeziora Miedwie, Płoń, Będgoszcz oraz Żelewko, Płonno, Zaborsko i Czarnkowskie. Z tego względu współczesna linia brzegowa tych jezior nie jest skutkiem działania tylko sił przyrody, lecz w dużym stopniu wynikiem olbrzymich prac hydrotechnicznych przeprowadzonych w minionych wiekach w dolinie Płoni.

Jezioro Miedwie – stanowi piąte co do wielkości jezioro w Polsce. Miedwie jest zbiornikiem przepływowym o genezie polodowcowej, a charakteryzującym się wydłużonym, regularnym kształtem. Dno jeziora jest najniższym obszarem na terenie Polski. Konfiguracja dna misy jeziora jest nieregularna. Dno w części środkowej i północnej, o wysokiej ławicy przybrzeżnej, opada stromo do głębokości 15-20 m. Większość powierzchni dna jeziora tworzy największą kryptodepresję na terenie Polski (najgłębszy punkt dna znajduje się na 29,7 metrów poniżej poziomu morza). Brzegi jeziora są wyrównane, niskie, często bardzo podmokłe. Najbliższe tereny Miedwia to obszary płaskie lub faliste, zajęte przez pola uprawne oraz przez łąki i pastwiska. Jest to rejon wcześniej i gęsto zasiedlony, o wysokiej kulturze rolnej.

2.2.5. Wody podziemne

Obszar gminy Stare Czarnowo wyraźnie różnicuje się pod względem warunków hydrogeologicznych, a tym samym pozyskiwania i ochrony wód podziemnych. Wzgórze Bukowe ze względu na swą skomplikowaną budowę geologiczną są jednostką o niskiej wodonośności. Na całym obszarze gminy występuje czwartorzędowy poziom wodonośny, w obrębie którego wydzieliła się dwie warstwy użytkowe. Poziom ten rozdziela wyraźny wododział wód podziemnych przebiegający z północnego - zachodu na południowy - wschód w osi wzgórz. Odpływ wód podziemnych w obrębie poziomu czwartorzędowego układa się w północnej części gminy, natomiast w części południowej ku południowo - zachodniej i południowo - wschodniej.

Obszar gminy Stare Czarnowo położony jest w granicach dwóch regionów bilansowych wód, wydzielonych w Regionie Wodnym Dolnej Odry i Przymorza Zachodniego tj.:

- Rurzyca - Tywa - północno - zachodnia część gminy,
- Płonia - wschodnia część gminy.

Dla wyżej wymienionych regionów bilansowych opracowano dokumentacje hydrogeologiczne zawierające ustalenie zasobów dyspozycyjnych wód podziemnych. Użytkowe warstwy wodonośne występują na głębokości:

- Wzgórza Bukowe: 60 – 100m i osiągają miąższość 5 – 10m (Kołowo);
- Wyjątek stanowi ujęcie w Dobropolu, gdzie spiętrzona glacitektonicznie warstwa piaszczystych osadów wodnolodowcowych zalega od głębokości 2,5m p.p.t. i osiąga miąższość aż 2m;
- rejon Binowo – Żeliszawiec: 20 – 60m p.p.t. i osiągają miąższość 5 – 15m;
- rejon Starego Czarnowa i dalej a E: 20 – 40m i osiągają miąższość 10 – 45m.

2.2.6. Obszary prawnie chronione

Ustawa o ochronie przyrody wyróżnia następujące formy ochrony przyrody: parki narodowe, rezerwaty przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

- **Rezerwaty przyrody**

Rezerwaty przyrody obejmują obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi. W gminie Stare Czarnowo zlokalizowane są następujące rezerwaty:

Rezerwat przyrody Bukowe Zdroje im. Profesora Tadeusza Dominika - rezerwat utworzono w celu zachowania zespołu buczyny pomorskiej w różnych podzespołach, zespołu łągu jesionowego oraz zespołu kwaśnej dąbrowy. Rezerwat położony jest w północno - zachodnim krańcu Puszczy Bukowej na wzgórzach gęsto pociętych głębokimi dolinami. Na wierzchołkach i stokach oraz dnie dolin wykształciły się liczne i kwaśne buczyny, kwaśne dąbrowy, grądy niskie, łągi dolinkowe i źródłiskowe.

Rezerwat przyrody Trawiasta Buczyna im. Profesora Stefana Kownasa - rezerwat w obecnych granicach zajmuje powierzchnię 78,52 ha. Utworzono go w celu zachowania i ochrony najlepiej zachowanego i najpiękniejszego na terenie Puszczy Bukowej płatu roślinności - zespołu buczyny pomorskiej z perłówką jednokwiatową. Znajduje się on na południowo-wschodnim krańcu Puszczy Bukowej i obejmuje równinne tereny nad rzeką Krzekną. Na płaskich obszarach u podnóża płaskowyżu wykształciły się żyzne i kwaśne buczyny, łągi olszowo - jesionowe, olsy i kwaśne dąbrowy.

Rezerwat przyrody Osetno - zajmuje 11,59 ha lasów. Celem ochrony jest zachowanie ze względów przyrodniczych, naukowych i dydaktycznych licznych stanowisk rzadkich i zagrożonych wyginięciem gatunków grzybów, a także cech i procesów naturalnych dla wyróżniającego się dużymi walorami biocenotycznymi i estetycznymi kompleksu buczyn, łągów, olsów źródłiskowych, źródlisk, torfowisk i oczek wodnych.

Rezerwat przyrody Buczynowe Wąwozy im. prof. Floriana Celińskiego - rezerwat jest położony na powierzchni 56,38 ha. Rezerwat utworzono w celu zachowania kompleksu zbiorowisk leśnych, zwłaszcza lasu bukowego w różnych podzespołach, odmianach i facjach. Rezerwat znajduje się w środkowej części Puszczy Bukowej na północnych stokach wzgórz, pociętych głębokimi dolinkami. Na zboczach wąwozów i jarów oraz na dnie dolin wykształciły się żyzne i kwaśne buczyny, olsy, łągi olszowo - jesionowe oraz zbiorowiska o charakterze grądu niskiego.

Rezerwat przyrody Kołowskie Parowy im. Józefa Lewandowskiego - zajmuje powierzchnię 24,01 ha. Rezerwat utworzono w celu zachowania płatów podzespołu typowego buczyny pomorskiej wraz z typowym dla tego zespołu falistym terenem morenowym oraz charakterystycznym dla miejscowych warunków geologicznych zjawiskiem zanikającego potoku. Rezerwat położony jest w środkowej części Puszczy Bukowej na północnym stoku wzgórza przeciętego głęboką doliną. Na wierzchołkach

i stokach wykształciły się żyzne buczyny a na dnie doliny łągi olszowo - jesionowe oraz olsy.

Rezerwat przyrody Źródłiskowa Buczyna im. Jerzego Jackowskiego - obecne granice rezerwatu zajmują obszar o powierzchni 155,33 ha. Rezerwat tworzono w celu zachowania lasu bukowego o cechach zespołu naturalnego i o różnych odmianach typologicznych z bogatymi zbiorowiskami roślin zielnych w runie oraz dla zachowania bardzo rzadkiego zespołu lasu bukowego ze storczykami - buczyny źródłiskowej. Rezerwat położony jest w południowym krańcu Puszczy Bukowej, na południowym stoku wału Wzgórz Bukowych. Na stokach wzgórz i płaskowyżu oraz w zagłębieniach terenu nad jez. Glinna wykształciły się żyzne buczyny, łągi bagienne i źródłiskowe oraz asy dębowo-bukowe i olsy.

- **Parki Krajobrazowe**

Szczeciński Park Krajobrazowy Puszcza Bukowa zajmuje znaczną część gminy. W granicach Parku Krajobrazowego znajduje się Puszcza Bukowa wraz z polanami: Dobropolską, Kołowską i Binowską. Różnorodność ekosystemów Szczecińskiego Parku krajobrazowego sprzyja rozwojowi bogatej fauny i stwarza doskonałe warunki życia dla prawie wszystkich grup systematycznych zwierząt. W Parku i otulinie w ciągu ostatnich 10 lat stwierdzono występowanie: mieniaka tęczowca, żaby moczarowej, zaskrońca zwyczajnego. Wśród bezkręgowców znaleźć można tutaj 46 gatunków motyli dziennych, o stanowi ponad 30% wszystkich krajowych motyli dziennych i ponad 53% gatunków stwierdzonych dotąd na Pomorzu Zachodnim. 6 gatunków znajduje się na czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce, 1 pod ochroną prawną, 200 gatunków motyli z rodziny sówkowatych co stanowi około 40% wszystkich stwierdzonych dotychczas w Polsce przedstawicieli tej rodziny, 115 gatunków chrząszczy, w tym 6 gatunków z czerwonej listy zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce i 8 gatunków chronionych, spośród pozostałych stawonogów 4 chronione i 1 z czerwonej listy zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce, spośród 22 gatunków rozpoznanych mięczaków – 17 chronionych 3 z czerwonej listy zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce.

- **Obszary Natura 2000**

Obszary Natura 2000 zostały powołane na podstawie tzw. dyrektywy ptasiej oraz dyrektywy siedliskowej i stanowią one obszary ochrony siedlisk przyrodniczych, roślin, zwierząt i gatunków ptaków.

Sieć Natura 2000 tworzą trzy typy obszarów:

- obszar specjalnej ochrony ptaków (OSO),
  - specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO),
  - obszary o znaczeniu dla Wspólnoty (OZW), docelowo specjalne obszary ochrony siedlisk.
-
- ***Obszary specjalnej ochrony ptaków***

Jezioro Miedwie i okolice PLB320005

Obszar o pow. 16 510,98 ha, obejmuje w północnej części duże mezotroficzne jezioro Miedwie, położone na zachód od niego mniejsze jeziora: Żelewko i Będgoszcz, rzekę Płonię i Kanał Płoński oraz Jez. Płoń w części południowo-wschodniej. Wymienione zbiorniki wodne otoczone są ekstensywnie uprawianymi łąkami oraz na południowym-zachodzie węglanowymi torfowiskami. Na wschodzie znajduje się las olszowy.

Jez. Miedwie jest najniżej położonym spośród polskich jezior. Jest ono rezerwuarem wody pitnej dla Szczecina; prowadzi się na nim gospodarkę rybacką. Obszar sąsiaduje ze Szczecińskim Parkiem Krajobrazowym Puszcza Bukowa. Ponadto obszar ten pokrywa się w 96 % z obszarem Natura 2000 Dolina Płoni i Jezioro Miedwie PLH32006. Jednym z najważniejszych siedlisk tej ostoi jest torfowisko węglanowe. Występują tu największe w Polsce powierzchnie szuwarów kłociowych, najbogatsza w Polsce populacja storczyka błotnego oraz jedno z nielicznych w Polsce stanowisk turzycy Buxbauma i marzycy czarniawej. Ponadto obszar Natura 2000 Jezioro Miedwie i okolice na północy graniczy częściowo z obszarem Natura 2000 Wzgórza Bukowe PLH320020 oraz Szczecińskim Parkiem Krajobrazowym „Puszcza Bukowa”.

- **Obszary o znaczeniu dla Wspólnoty**

Wzgórza Bukowe PLH320020

Obszar zajmuje pow. 12 011,05 ha i jest to kompleks leśny, rozciągający się wzdłuż południowo-wschodnich dzielnic Szczecina, pokrywający pasmo morenowych wzgórz (do 147 m n.p.m.). Cały teren cechuje się bardzo zróżnicowaną rzeźbą terenu, wzgórz pocięte są dolinami i wąwozami, wiele bezodpływowych zagłębień wypełnionych jest jeziorami i torfowiskami mszarnymi. Wzgórza stanowią lokalny dział wodny; wody odprowadzane są licznymi strumieniami na zewnątrz obszaru. Lasy to głównie buczyny żyzne i kwaśne, mniejszy udział mają łągi jesionowo-olszowe i jesionowe, kwaśne dąbrowy oraz olsy, jeszcze mniejsze powierzchnie zajmują brzeziny bagienne, lasy mieszane z sosną i bory sosnowe. Ze względu na bogatą rzeźbę terenu, żyzność siedlisk i długie tradycje ochrony obiektu - lasy mają naturalny charakter. Zdecydowanie mniejszą rolę od siedlisk leśnych odgrywają w miejscowym krajobrazie tereny rolne (pola uprawne, użytki zielone i sady). Puszcza Bukowa jest wyjątkowym w skali ponadregionalnej obiektem przyrodniczym przede wszystkim ze względu na ogromną powierzchnię bardzo zróżnicowanych lasów bukowych. Występuje tu cała gama zbiorowisk leśnych z dominacją buka w drzewostanie, od różnych postaci kwaśnych buczyn i fitocenoz z roślinnością typową dla kwaśnych lasów bukowo-dębowych, poprzez uboższe warianty buczyny niżowej z masowo występującą kostrzewą leśną *Festuca altissima*, żyzne buczyny z pełnym zestawem masowo występujących gatunków charakterystycznych dla niżowych siedlisk tego typu, po bogate florystycznie buczyny źródłiskowe i zbiorowiska o charakterze grądowym. Lasy bukowe poprzecinane są dolinami z lasami łągowymi. Obok łągów jesionowo-olszowych, występują tu łągi jesionowe z unikatową lorą o charakterze podgórskim (m.in. występuje tu turzyca zgrzebłowata *Carex strigosa*). Na skłonach wzniesień występują kwaśne lasy dębowe, w obniżeniach bagienne olsy i brzeziny. Należy również podkreślić duże zróżnicowanie siedlisk nieleśnych w obrębie ostoi (naturalne zbiorniki eutroficzne i dystroficzne, mszary, murawy napiaskowe i kserotermiczne, ekstensywnie użytkowane łąki świeże i wilgotne oraz ciepłolubne zarośla). Łącznie stwierdzono tu występowanie 16 rodzajów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG i 7 gatunków z Załącznika II. Flora ostoi liczy ok. 1000 gatunków roślin naczyniowych, z czego 99 gatunków to rośliny chronione, zagrożone w skali krajowej lub regionalnej. Stwierdzono tu również

występowanie 166 gatunków kręgowców objętych ochroną prawną, wśród nich są również rzadkie i zagrożone taksony, m.in. mopek, zalotka większa, nocek duży, traszka grzebieniasta. Obszar ma również duże znaczenie dla ochrony ptaków.

Dolina Płoni i Jezioro Miedwie PLH320006

Obszar o pow. 20 755,9 ha, stanowi dolina rzeki Płoni od źródeł w rejonie Barlinka do miejscowości Kołbacz wraz z dolinami dwóch dopływów: Strzelicy i Krzekny. Obszar zróżnicowany jest na dwie jednostki o odmiennej genezie, budowie geomorfologicznej i strukturze siedlisk:

- „źródłiskową dolinę Płoni” – porośniętą grądami, kwaśnymi buczynami oraz lasami mieszanymi sąsiadującymi z murawami kserotermicznymi i płatami ciepłych dąbrów. Spotkać tu można suche, piaszczyste wzgórza zajęte przez bory mieszane i łąki mezofilne, torfowiska z udziałem łąk wilgotnych i zmienno-wilgotnych. Wokół bogatych w węglan wapnia źródeł utworzyły się trawertyny i torfy źródłiskowe.
- „basen Pra-Miedwia” – obejmujący denne równiny o bardzo żyznych glebach w dolinie Płoni i Krzekny w obrębie tzw. plejstocenijskiego zastoiska wodnego i moreny, powstałe po sztucznym obniżeniu poziomu wody wielkiego jeziora tzw. Pra-Miedwia. W głębszych partiach zbiornika wykształciły się jeziora typu ramieniowego np. Miedwie, Płoń, Będgoszcz, Zaborsko, Żelewo i Żelewko. Jezioro Miedwie wykorzystywane jest jako rezerwuuar i miejsce poboru wody pitnej dla miasta Szczecina. Na terenie obszaru stwierdzono występowanie 16 rodzajów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG i 11 gatunków z Załącznika II tej Dyrektywy. Do najważniejszych biotopów należą mokradła węglanowe wykształcone w wodach i na brzegach jezior oraz rozległe szuwały kłociowe (największe powierzchnie w Polsce). Do walorów obszaru należy również dobrze zachowany pasmowy układ biotopów, obejmujący pełną gamę typowych zbiorowisk roślinnych z gatunkami charakterystycznymi. Największą powierzchnię zajmują siedliska 3140 Twardowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki wodne z podwodnymi łąkami ramienic Charetea. Ponadto znaczne powierzchnie zajęte są przez siedliska 3150 Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z Nympheion, Potamion, 6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie

(*Arrhenatherion elatioris*). Obszar jest siedliskiem chronionych gatunków ryb: bolenia, kozy pospolitej, a także bezkręgowców, tj. kozioroga dębosza. Przedmiotem ochrony jest także lipiennik Loesela.

- **Pomniki przyrody**

Na terenie gminy znajduje się 99 pomników przyrody (w większości pomnikowych okazów drzew).

- **Korytarze ekologiczne**

W koncepcji krajowej sieci ekologicznej ECONET-PL, obszar gm. Stare Czarnowo znajduje się na obszarze węzłowym o znaczeniu międzynarodowym UJŚCIE ODRY, w którym parki krajobrazowe m.in. Puszcza Bukowa i Doliny Dolnej Odry oraz obszar Puszczy Goleniowskiej i jezioro Miedwie z otoczeniem, uznane zostały za biocentra obszaru węzłowego (obszary nagromadzenia największych walorów przyrodniczych).⁴

2.3. Opis zasobów kulturowych

2.3.1. Rys historyczny

Stare Czarnowo wymieniane jest pierwszy raz jako Cirnow w dokumencie datowanym na lata 1180-1183. Dzieje Starego Czarnowa mocno związane są z cystersami, którzy w 1174 roku osiedlili się w Kołbaczu, a poprzez nadania oraz drogą kupna zgromadzili w swoich rękach wielkie obszary ziemskie w najbliższej okolicy.

W średniowieczu kołbacki gród był książęcym ośrodkiem, leżał na ziemi kołbackiej (terra lub Provincia Colbacensi). Przypuszcza się, iż właśnie tu była kolebka pomorskiego książęcego rodu Gryfitów. W XII w. należała do potomków księcia Świętobora I. Kasztelan szczeciński, Warcisław Świętobrzyc, zachęcał Duńczyków i Niemców do osiedlania się na jego ziemiach. W 1173 r. sprowadził w pobliże grodu konwent cysterski z duńskiego Esrøm, aby później im odstąpić Kołbacz. W następnych latach cystersi poszerzali swoje dobra. Z ich inicjatywy małe osady leśne organizowały

---

⁴Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Stare Czarnowo.

się w wielkie wsie kolonizacyjne. Próbowali też stworzyć miasto. Wybór padł na Czarnowo. W 1274 r. zakon otrzymał zgodę na założenie miasta. Nie posiadało ono jeszcze praw miejskich ani zgody na budowę murów obronnych. Wiadomo, że w 1459 r. istniał tu szpital św. Jerzego, będąc jednocześnie przytułkiem dla ubogich i starców.

Także wieś Binowo posiadała cysterski szpital. W średniowieczu odwiedzana była przez licznych pielgrzymów i chorych z odległych terenów, by skorzystać ze źródła nasyconego związkami wapiennymi i żelazowymi. Do dziś zachowała się kaplica z cudownym obrazem NMP.

Pod rządami cystersów kwitło rolnictwo i rybactwo. Klasztor miał prawo budować młyny na rzece Płonia oraz prawo do jej regulowania.

Kołbacz stał się ośrodkiem politycznym i kulturalnym często odwiedzanym przez pomorskich książąt. Kościół cystersów jest miejscem wiecznego spoczynku Świętoborzyców książąt szczecińskich. W 1535 r., w czasie reformacji, klasztor zlikwidowano. Ostatni opat ożenił się i otrzymał od książąt dobra w Kołowie. Dobra klasztorne stały się książęcą domeną. Wielki pożar, który ogarnął Kołbacz w 1662 r., ostatecznie spowodował, że miejscowość stała się mało znaczącym ośrodkiem.

Stare Czarnowo prawdopodobnie dopiero w XVI wieku otrzymało prawa miejskie. Do XIX wieku korzystało z prawa organizowania corocznych tygodniowych jarmarków w oktawie Świętego Marcina. Kościół parafialny stał się w XVI w. ośrodkiem luteranckiej prepozytury kołbackiej, w XVIII w. podniesionej do rangi superintendentury. Podczas wojny trzydziestoletniej mocno ucierpiała rezydencja kołbacka i okoliczne dobra. W latach 1637-52 ziemia kołbacka znalazła się pod panowaniem szwedzkim, a w 1652 dobra te wraz z Pomorzem Zachodnim włączone zostały do państwa brandenbursko-pruskiego.⁵

W 1679 r. w wyniku działań wojennych elektor brandenburski przejął Stare Czarnowo na mocy traktatu pokojowego w Saint-Germain-en-Laye. Państwo Hohenzollernów określane w historiografii jako *Brandenburgia-Prusy* w 1701 roku otrzymało oficjalną nazwę Królestwa Prus. Po reformach Steina i Hardenberga Stare Czarnowo weszło w skład zorganizowanego w latach 1816-1818 Landkreis Greifenhagen (powiatu

---

⁵ www.bip.stareczarnowo.pl

Gryfino) przyporządkowanego do Provinz Pommern (prowincji pomorskiej). W 1871 roku nastąpiło zjednoczenie wszystkich ziem niemieckich i powołanie II Rzeszy Niemieckiej.

Po 1945 roku miejscowość (razem z tzw. "Ziemiemi Odzyskanymi") w wyniku decyzji mocarstw została przyznana Polsce. Nadano jej wówczas polską nazwę, która zastąpiła dotychczasową - Neumark. Wraz z przybyciem nowych gospodarzy Stare Czarnowo utraciło dotychczasowe prawa miejskie. Miejscowość wchodziła początkowo w skład Okręgu Pomorze Zachodnie. 29 maja 1946 roku nastąpiła zmiana nazewnictwa. Okręg Pomorze Zachodnie został przemianowany na województwo szczecińskie. W wyniku reformy administracyjnej z 1998 roku podział administracyjny od stycznia 1999 roku przybrał obecną formę.⁶

2.3.2. Dziedzictwo kulturowe

Na terenie gminy Stare Czarnowo zlokalizowane są strefy ścisłej ochrony konserwatorskiej, czyli obszary uznane za szczególnie ważne, jako materialne świadectwo historii miejscowości, na którym układ i jego składniki (zabudowania i inne elementy) zachowały się w dobrym stanie:

- STARE CZARNOWO - cmentarz przykościelny w historycznych granicach działki,
- ŻELEWO - kościół w historycznych granicach działki wraz z cmentarzem oraz drewnianą wieżą,
- BINOWO - działka kościelna w historycznych granicach - kościół, fragmenty kamiennego ogrodzenia, pojedyncze drzewa,
- DOBROPOLE GRYFIŃSKIE - działka kościelna w granicach kamiennego muru z kościołem neogotyckim,
- KARTNO - działka kościelna w historycznych granicach z kościołem oraz kamiennym murem z bramkami, grobowcem i starodrzewem,
- KOŁBACZ - zespół klasztorny obejmujący budynki dawnego zespołu klasztornego,
- KOŁOWO - działka kościelna w historycznych granicach kamiennego muru z neogotyckim kościołem,

⁶ http://encyklopedia.szczecin.pl/wiki/Gmina_Stare_Czarnowo

- ŻELISŁAWIEC – działka kościelna w historycznych granicach muru ogrodzeniowego.⁷

Na obszarze gminy funkcjonują również inne formy ochrony konserwatorskiej, w tym:

- Strefa „B” ochrony konserwatorskiej układów przestrzennych,
- Strefa „K” ochrony krajobrazu kulturowego,
- Strefa „E” ochrony ekspozycji układów i obiektów zabytkowych,
- Obiekty wpisane do rejestru oraz ewidencji zabytków.

Do najbardziej wartościowych obiektów dziedzictwa kulturowego należy zaliczyć:

1) Opactwo cystersów w Kołbaczu, w skład którego wchodzi:

- kościół ceglany późnoromański i gotycki;
- trójskrzydłowy klasztor;
- ceglana gotycka budowla z XIII i XIV w. przylegająca od południa do kościoła, w 1720 r. rozebrano skrzydło południowe i wschodnie, zachowano częściowo skrzydło Zachodnie;
- tzw. Dom Konwersów restaurowano w latach 1975-1978;
- dom opata, ceglany, gotycki, zbudowany ok. 1250 roku, przebudowany w wiekach XVII i XIX, odbudowany w latach 1985-1986;
- baszta obronna, zwana więzienną, z pierwszej połowy XIV wieku;
- stodoła z XV wieku, ceglana, gotycka, przebudowana w XVIII w. i remontowana w latach 1984-1987.

2) Zespół dworski w Kołbaczu, na który składają się:

- dwór klasyczny zbudowany ok. 1800 r. później przebudowany;
- oficyna ceglana, klasycystyczna z XVIII w.

3) Kościół w Starym Czarnowie z XIII w., odbudowany w XIX w.

4) Neogotycki kościół murowany w Kołowie, w którym wmurowane są płyty nagrobne, m.in. dużej wartości artystycznej płyta nagrobna opata kołbackiego Jana Jordani zmarłego w 1395 roku.

5) Kościół w Kartnie, wykonany z kamienia polnego ciosanego w drugiej połowie XIII w.

⁷ Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Stare Czarnowo;

- 6) Kościół w Żelisławcu, wykonany z kamienia ciosanego w drugiej połowie XIII w.
- 7) Kościół ryglowy w Żelewie z XVII w. z niespotykanym wystrojem malarskim wnętrza.
- 8) Kościół z XIV w. w Binowie, gotycki, z kwater granitowych, zniszczony w 1945 r., odbudowany w latach 1982-83 z nową wieżą.

2.4. Strefa społeczna

2.4.1. Demografia

W gminie Stare Czarnowo na koniec 2014 roku mieszkało 3876 osób, co stanowi zaledwie 4,6% mieszkańców powiatu gryfińskiego.

Tab. 2. Liczba mieszkańców gminy Stare Czarnowo w latach 2010-2014.

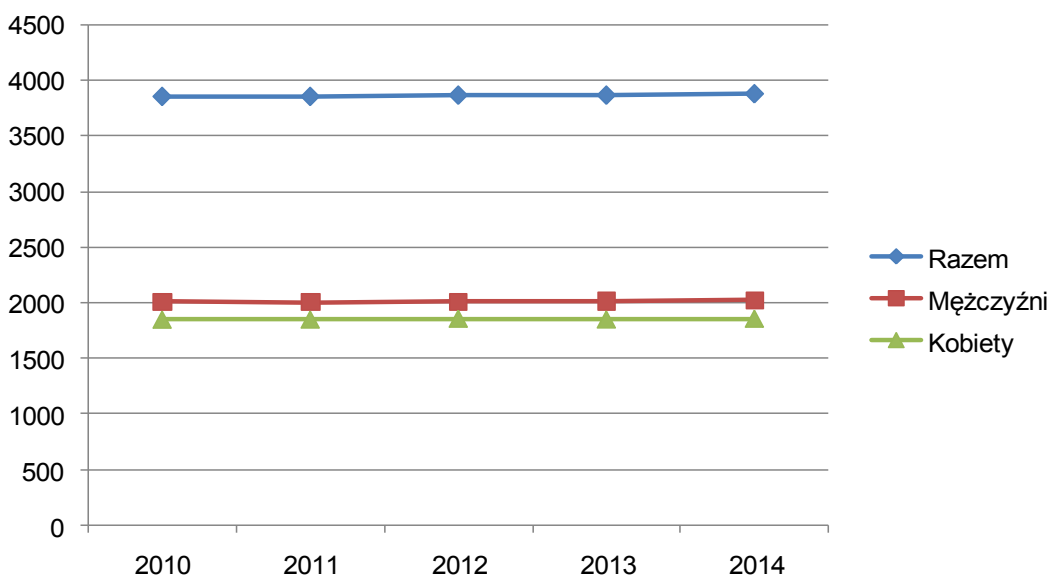
	2010	2011	2012	2013	2014
Razem	3853	3853	3864	3864	3876
Mężczyźni	2007	2006	2009	2016	2021
Kobiety	1846	1847	1855	1848	1855

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (www.stat.gov.pl/bdl).

Liczba ludności gminy utrzymuje się na stałym poziomie. W 2014 r. w stosunku do roku 2010, liczba ludności wzrosła zaledwie o 23 osoby.

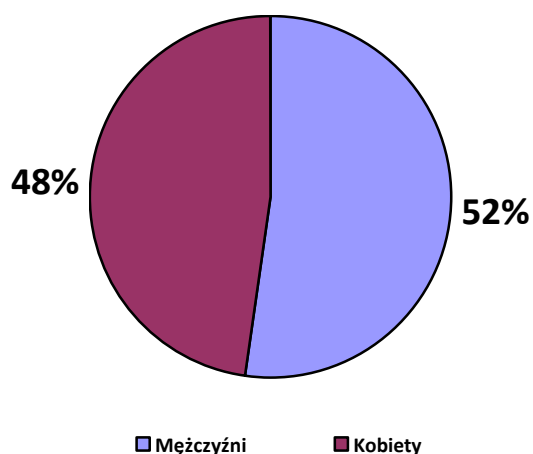
Wykres 3. Liczba mieszkańców gminy Stare Czarnowo w latach 2010-2014.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (www.stat.gov.pl/bdl).

W strukturze ludności gminy Stare Czarnowo nieznacznie dominują mężczyźni.

Wykres 4. Struktura płci ludności gminy Stare Czarnowo w 2014 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (www.stat.gov.pl/bdl).

Gęstość zaludnienia w gminie Stare Czarnowo wynosi 25 os./km kw., gdy średnia dla województwa zachodniopomorskiego wynosi 75 os./km², a dla powiatu gryfińskiego

45 os./km², przy czym średnia gęstość zaludnienia dla wsi w województwie zachodniopomorskim i powiecie gryfińskim wynosi 25 os./km².

Analiza ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym wskazuje na trend spadku liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i wzrostu osób w wieku poprodukcyjnym. Społeczeństwo gminy Stare Czarnowo wyraźnie się starzeje.

Tab. 3. Liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym.

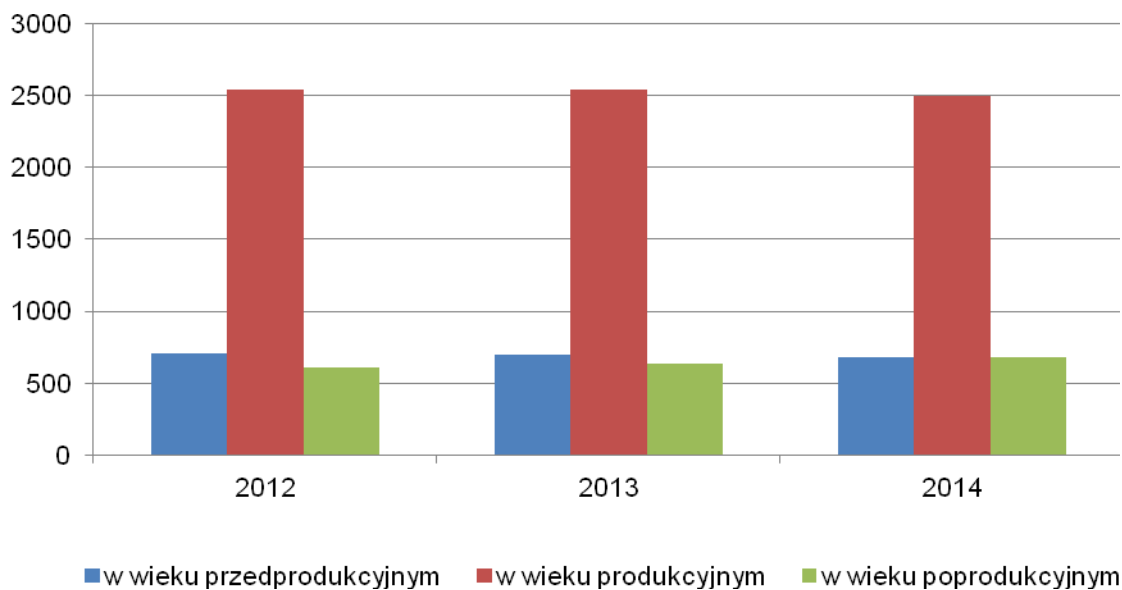
W wieku przedprodukcyjnym			W wieku produkcyjnym			W wieku poprodukcyjnym		
ogółem			ogółem			ogółem		
2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014
711	696	682	2540	2540	2500	613	639	679

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (www.stat.gov.pl/bdl).

Udział osób w wieku poprodukcyjnym w 2012 roku w stosunku do ludności ogółem wynosił 15,9%, a w 2014 r. już 17,5%.

Wykres 5. Liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (www.stat.gov.pl/bdl).

Tendencja przyrostu naturalnego w gminie jest niekorzystna, od roku 2012 jest on ujemny.

Tab. 4. Urodzenia i zgony w gminie Stare Czarnowo w latach 2010-2014.

	2010	2011	2012	2013	2014
Urodzenia	39	41	32	42	31
Zgony	26	34	33	51	37
Przyrost naturalny	13	7	-1	-9	-6

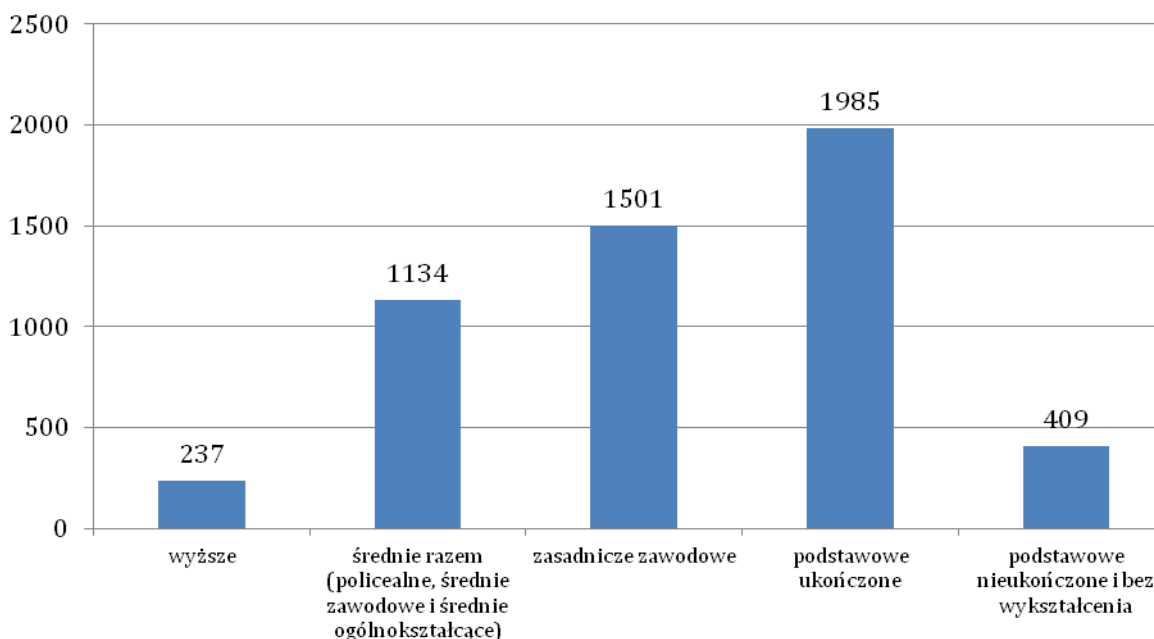
Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (www.stat.gov.pl/bdl).

2.4.2. Poziom wykształcenia

Dane dla poziomu wykształcenia mieszkańców gminy Stare Czarnowo, czyli na poziomie NUTS 5 dostępne są ze Spisu Powszechnego przeprowadzonego w 2002 roku.

Wykres 6. Struktura wykształcenia mieszkańców gminy Stare Czarnowo w 2002 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (www.stat.gov.pl/bdl).

Według danych Powszechnego Spisu Ludności z 2002 roku, 37,7% ludności miało ukończone wykształcenie podstawowe, 28,5% wykształcenie zasadnicze zawodowe, 21,5% średnie. Wykształcenie wyższe w 2002 roku miało tylko 4,5%, podczas gdy średnia dla powiatu gryfińskiego w tym samym okresie wynosiła 6,1%.

2.4.3. Rynek pracy

Liczba osób bezrobotnych w gminie Stare Czarnowo wykazuje trend malejący. Spada zarówno liczba mężczyzn, jak i kobiet pozostających bez pracy. Na koniec 2014 r. stopa bezrobocia wynosiła 5,4%, z tym, że wśród kobiet ten wskaźnik wynosił 7,4%. Dla powiatu gryfińskiego były to odpowiednio następujące wartości: 8,3%, a wśród kobiet 10,1%. Liczba osób pracujących w okresie 2010-2014 utrzymywała się na podobnym poziomie, przy czym w 2010 r. była największa.

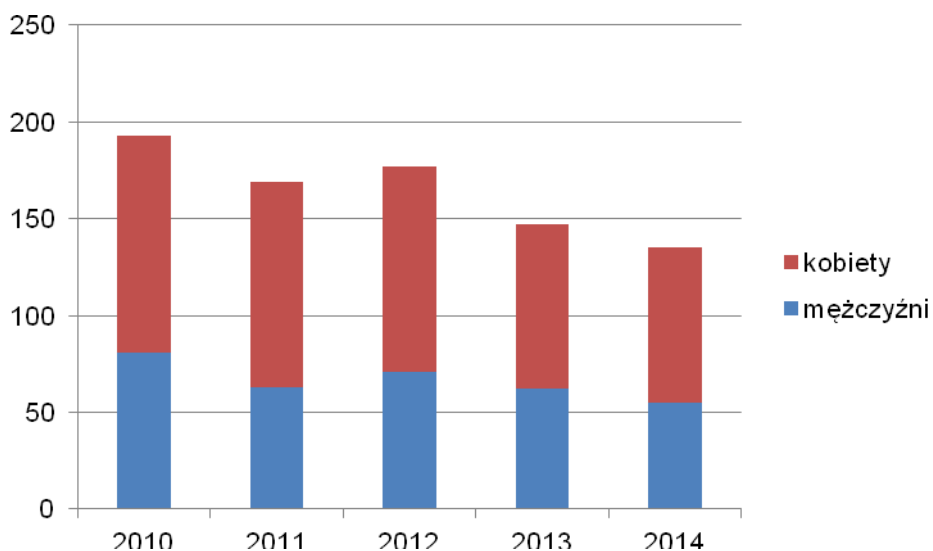
Tab. 5. Bezrobotni i zatrudnieni w gminie Stare Czarnowo.

	Jednostka miary	2010	2011	2012	2013	2014
Bezrobotni zarejestrowani wg płci						
ogółem	osoba	193	169	177	147	135
mężczyźni	osoba	81	63	71	62	55
kobiety	osoba	112	106	106	85	80
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci						
ogółem	%	7,6	6,6	7,0	5,8	5,4
mężczyźni	%	5,7	4,4	5,0	4,3	3,9
kobiety	%	9,9	9,5	9,6	7,7	7,4
Pracujący zatrudnieni wg płci						
Pracujący wg płci						
ogółem	osoba	427	376	373	389	382
mężczyźni	osoba	260	219	224	239	220
kobiety	osoba	167	157	149	150	162
Pracujący na 1000 ludności						
ogółem	osoba	111	97	97	100	99

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (www.stat.gov.pl/bdl).

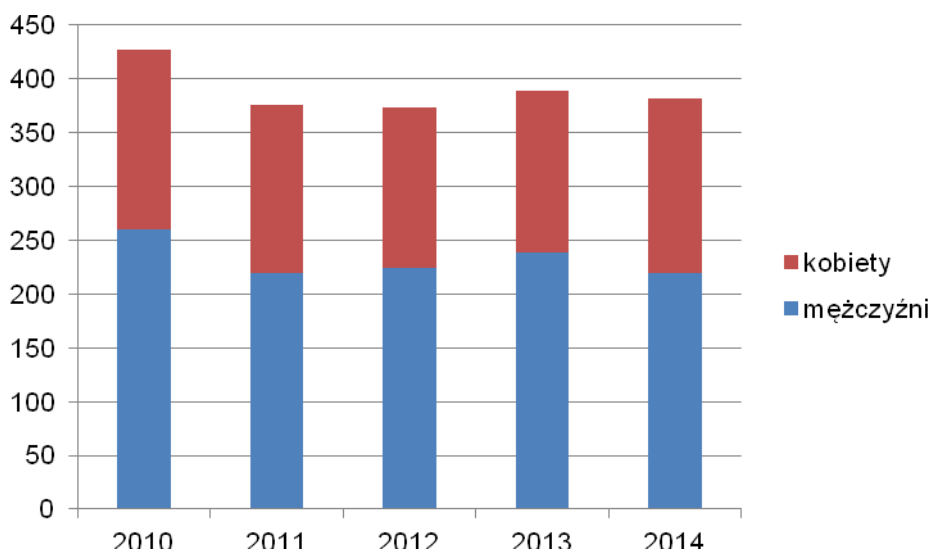

Wykres 7. Udział kobiet i mężczyzn w liczbie bezrobotnych.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (www.stat.gov.pl/bdl).

Wykres 8. Udział kobiet i mężczyzn w liczbie pracujących.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (www.stat.gov.pl/bdl).

2.4.4. Ochrona zdrowia i opieka społeczna

Mieszkańcy Gminy Stare Czarnowo mogą korzystać z usług medycznych w następujących placówkach opieki zdrowotnej:

- Indywidualna Specjalistyczna Praktyka Lekarza Rodzinnego w Kołbacz;
- Indywidualna Praktyka Lekarska w Starym Czarnowie.

Opieką i pomocą społeczną w gminie zajmuje się Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Starym Czarnowie. W 2014 roku ze świadczeń pomocy społecznej skorzystało 150 gospodarstw domowych. Liczba gospodarstw domowych i osób objętych pomocą społeczną w latach 2010-2014 kształtowała się na stałym poziomie.

Tab. 6. Liczba osób i gospodarstw objętych pomocą Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Starym Czarnowie.

	2010	2011	2012	2013	2014
Gospodarstwa domowe	147	146	142	160	150
Osoby	452	459	448	484	457

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (www.stat.gov.pl/bdl).

2.4.5. Organizacje społeczne

W Krajowym Rejestrze Sądowym w Rejestrze Stowarzyszeń na terenie gminy Stare Czarnowo zarejestrowanych jest 13 organizacji pozarządowych. Wśród nich przeważają ochotnicze straże pożarne.

W ewidencji Starosty Gryfińskiego znajdują się następujące organizacje:

- Gminny Ludowy Klub Sportowy Fagus Kołbacz,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Glinnej.

Tab. 7. Wykaz organizacji pozarządowych zarejestrowanych w KRS na terenie gminy Stare Czarnowo.

NAZWA STOWARZYSZENIA	SIEDZIBA
Ochotnicza Straż Pożarna w Żelewie	Żelewo
Ochotnicza Straż Pożarna w Starym Czarnowie	Stare Czarnowo
Ochotnicza Straż Pożarna w Kołbaczu	Kołbacz
Binowo Park Golf Club	Binowo
Ochotnicza Straż Pożarna w Żeliszawcu	Żeliszawiec
Stowarzyszenie Sportowe Igc 2000 Binowo Park	Binowo
Stowarzyszenie Kołbacz	Kołbacz
Towarzystwo Miłośników Ziemi Staroczarnowskiej	Stare Czarnowo
Stowarzyszenie Ogrody Działkowe Zootechnik	Kołbacz
Stowarzyszenie "Konwersi"	Kołbacz
Stowarzyszenie Spichlerz Sztuki	Kołbacz
Polski Związek Właścicieli Pól Golfowych	Binowo

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych KRS.

Organizacje pozarządowe nie posiadają odpowiedniego zaplecza oraz kadry do prowadzenia aktywnej działalności. Unikają realizacji dużych projektów. Mają niewielkie doświadczenie w podejmowaniu działań na rzecz rozwoju gminy.

2.5. Strefa gospodarcza

Gmina Stare Czarnowo jest to gmina typowo rolnicza, jednak ostatnimi czasy wzrosło zainteresowanie przedsiębiorców z poza terenu gminy, którzy zainteresowani są nabyciem nieruchomości z przeznaczeniem na działalność nieuciążliwą (stolarnie, renowacja mebli itp.). Na terenie gminy Stare Czarnowo w strukturze prowadzonej

działalności gospodarczej dominują placówki handlowe i gastronomiczne, zakłady świadczące usługi transportowe, zakłady produkcyjno-usługowe, sady. Pozostałe usługi obejmują świadczenia z zakresu usług budowlanych, ciesielskich, dekarских, wodno-kanalizacyjnych, stolarskich i mechaniki samochodowej.

Tab. 8. Podmioty gospodarcze w gminie Stare Czarnowo wg sektorów własnościowych.

	2010	2011	2012	2013	2014
podmioty gospodarki narodowej ogółem	459	426	443	440	426
sektor publiczny - ogółem	8	8	8	8	10
sektor publiczny - państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	4	4	4	4	5
sektor publiczny - spółki handlowe	2	2	2	2	2
sektor prywatny - ogółem	451	418	435	432	416
sektor prywatny - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	377	341	356	350	330
sektor prywatny - spółki handlowe	17	19	20	23	26
sektor prywatny - spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	3	3	3	3	3
sektor prywatny - spółdzielnie	3	3	3	3	3
sektor prywatny - stowarzyszenia i organizacje społeczne	15	15	15	15	15

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (www.stat.gov.pl/bdl).

Do ważniejszych przedsiębiorstw zalicza się Zakład Doświadczalny Instytutu Zootechniki PIB Kolbacz Sp. z o.o. oraz spółkę Selfa GE S.A., która ma swoje zakłady produkcyjne w Szczecinie i Starym Czarnowie. Selfa GE S.A. jako pionier wprowadziła ogrzewacze olejowe i promienniki podczerwieni na rynku krajowym. W związku z koniecznością rozwoju odnawialnych źródeł energii i obowiązkiem przejścia na energetykę odnawialną w Polsce oraz licząc na wzrost świadomości fotowoltaicznej, otworzyła zakład produkcyjny – SOLARVOLT w Starym Czarnowie wdrażając tym samym na rynek polski fotowoltaikę. Strategiczne znaczenia ma istniejący Zakład Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Szczecinie – MIEDWIE, zaopatrujący w wodę pitną dużą część Szczecina, ale również i mieszkańców gminy Stare Czarnowo. Poza tym,

na terenie gminy nie ma większych ośrodków produkcyjno – przemysłowych. Istniejące zakłady rzemieślnicze i usługowe koncentrują się w ośrodku gminnym i jego sąsiedztwie.

2.6. Infrastruktura techniczna

2.6.1. Układ komunikacyjny i transport

Gmina położona jest w zachodniej części województwa zachodniopomorskiego, przy dawnej trasie międzynarodowej relacji Świnoujście – Jakuszce, która utraciła swoje znaczenie po wybudowaniu nowej drogi ekspresowej S3 łączącej Szczecin z Gorzowem Wielkopolskim. Główne powiązania z województwem i krajem zapewnia sieć dróg wojewódzkich i powiatowych. Łączna długość dróg wojewódzkich w gminie wynosi 26,355 km. Długość wszystkich dróg powiatowych wynosi 38,641 km, natomiast dróg gminnych 20,697 km. Połączenia lokalne zapewniają drogi gminne, sieć dróg wewnętrznych oraz drogi zakładowe. Stan dróg na terenie gminy wymaga przebudowy i modernizacji. Drogi gminne to w większości drogi prowadzące do pól oraz drogi na terenach leśnych, wymagają gruntownej modernizacji oraz przebudowy.

Ze względu na położenie gminy komunikację publiczną zapewnia wielu przewoźników, zarówno firmy z grupy PKS, jak i prywatni przewoźnicy (firma Paan-bus Sp. z o.o.) operujący kilkoma typami mikrobusów. Przewoźnicy z grupy PKS, czyli firmy PKS Myślibórz i PKS Szczecin.

Przez dawną drogę krajową nr 3 łączącą Szczecin z Pырzycami i dalej z Gorzowem Wielkopolskim przejeżdżają autobusy wielu przewoźników kursujących na trasach łączących miejscowości położone w głębi kraju ze Szczecinem i dalej z miejscowościami nadmorskimi. Jednakże omijają one Stare Czarnowo i miejscowości położone z dala od tej drogi.

2.6.2. Zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków

Zaopatrzenie mieszkańców gminy Stare Czarnowo w wodę opiera się głównie na ujęciach wód podziemnych tworów czwartorzędowych, zlokalizowanych w miejscowości Stare Czarnowo, Dobropole Gryfińskie, Żeliszawiec, Kołbacz, Nieznań i Binowo oraz na ujęciu wody z jeziora Miedwie (Żelewo). Zaopatrzenie gminy w wodę bazuje głównie na wodociągach grupowych. Magistrala sieci wodociągowej dociera do wszystkich wsi i przysiółków gminy, zaspokajając potrzeby mieszkańców w 100%. Jakość ujmowanych wód podziemnych poza zwiększoną ilością manganu i żelaza nie budzi większych zastrzeżeń. Tylko w nielicznych obszarach sieć wodociągowa wymaga modernizacji.

Sieć kanalizacji na terenie gminy Stare Czarnowo jest słabo rozbudowana. Gospodarka ściekowa gminy opiera się na oczyszczalniach ścieków zlokalizowanych w miejscowości Żeliszawiec, Kartno, Żelewo, Kołbacz, Dębina, Glinna, Kołowo i Stare Czarnowo. Pozostałe miejscowości gminy posiadają kanalizację ogólnospławną oraz nieliczne zbiorniki przydomowe, bezodpływowe. Całkowita ilość mieszkańców objętych siecią kanalizacyjną na analizowanym terenie w 2013 roku wynosiła 2468 osób. Długość sieci kanalizacyjnej na terenie gminy Stare Czarnowo w 2013 roku wynosiła 11,5 km. Ilość ścieków komunalnych odprowadzanych do oczyszczalni siecią kanalizacyjną w 2013 roku z terenu gminy wyniosła 97,0 dam. Sieć kanalizacji sanitarnej zabezpiecza potrzeby mieszkańców w 50%, w związku z czym konieczna jest jej rozbudowa.

2.6.3. Gospodarka odpadami

Gmina Stare Czarnowo jest członkiem Związku Gmin Dolnej Odry (ZGDO). Związek przejął zadania publiczne gmin związane z realizacją ich ustawowych zadań dotyczących utrzymania czystości i porządku w gminach – uczestników Związku w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi, tworząc warunki niezbędne do ich realizacji. Związek przejął również zadania publiczne gmin związane z realizacją ich podstawowych zadań wynikających z przepisów o odpadach poprzez:

- podejmowanie działań w celu objęcia wszystkich mieszkańców gmin – uczestników zorganizowanym systemem odbierania wszystkich odpadów komunalnych,

- wprowadzanie i utrzymywanie systemu selektywnego zbierania i odbierania odpadów komunalnych w celu osiągnięcia poziomów odzysku i recyklingu określonych w planach gospodarki odpadami,
- opiniowanie wojewódzkich planów gospodarki odpadami sporządzanych przez wytwórców odpadów.

2.6.4. Sieć energetyczna, telefoniczna i zaopatrzenie w paliwa gazowe

Przez teren gminy Stare Czarnowo przebiegają dwie elektroenergetyczne linie napowietrzne najwyższych napięć o znaczeniu krajowym i wojewódzkim pracujące w krajowym systemie sieci przesyłowej:

- linia Krajnik [gm. Gryfino] – Morzyczyn-Dunowo – 400kV;
- linia Krajnik [gm. Gryfino] – Morzyczyn [gm. Kobylanka] – 220kV.

Obszar gminy obsługiwany jest przez centralę telefoniczną zlokalizowaną w Starym Czarnowie oraz przez cztery stacje bazowe telefonii komórkowej zlokalizowane w rejonie miejscowości Stare Czarnowo, Kołbacz, Kołowo (w najbliższym czasie powstaną stacje w Żeliszawcu i w okolicach Jezierzyc Obręb Śmierdnica Las). Potrzeby mieszkańców gminy w zakresie telefonii bezprzewodowej zaspokajane są na bieżąco.

Inną sprawą jest Internet i stopień jego wykorzystania przez potencjalnych użytkowników. Bardzo ograniczony zasięg sygnału na terenie gminy, utrudnia korzystanie z niego przez mieszkańców. Konieczna jest rozbudowa infrastruktury teletechnicznej. Potrzeba w tym względzie współpracy Urzędu Gminy z operatorami sieci komórkowych.

Aktualnie gazyfikacją przewodową objęte są 4 miejscowości – Stare Czarnowo, Kołbacz, Nieznań, Żelewo. Gaz przewodowy średniego ciśnienia doprowadzany jest z Kobylanki. Ogólna długość sieci wynosi 20 km.

Ciepłownictwo w gminie opiera się przede wszystkim na indywidualnym sposobie ogrzewnictwa. Większe źródła ciepła, których jest niewiele, zlokalizowane są w Starym Czarnowie, Glinnej i w Kołbacz. Do ogrzewania stosuje się paliwa stałe, płynne i gazowe.

2.7. Infrastruktura społeczna

Na terenie gminy Stare Czarnowo znajduje się jedna placówka oświatowa - Zespół Szkół w Kołbaczu, w skład którego wchodzi: Szkoła Podstawowa im. Wojsk Obrony Powietrznej Kraju, Gimnazjum i Przedszkole "Jarzębinka".

Do Zespołu Szkół w Kołbaczu uczęszczają dzieci w:

- wieku przedszkolnym od 3-5 lat,
- wieku 5-6 lat do klasy 0,
- w wieku od 6-13 lat do klas I-VI,
- od 13-16 lat do Gimnazjum.

Uczniowie mają dostęp do:

- biblioteki szkolnej (7,5 tys. woluminów),
- nowoczesnej sali komputerowej z internetem,
- dobrze wyposażonych klasopracowni,
- stołówki szkolnej,
- nowoczesnej sali gimnastycznej.

Nauczane są dwa języki: angielski i niemiecki.

Uczniowie uzdolnieni mogą rozwijać swoje zainteresowania uczęszczając na zajęcia pozalekcyjne, które cieszą się dużą popularnością.

Liczba uczniów uczęszczających do Zespołu Szkół w Kołbaczu kształtowała się w latach 2010-2014 w sposób następujący:

Tab. 9. Uczniowie Zespołu Szkół w Kołbaczu w latach 2010-2014.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Uczniowie Publicznej Szkoły Podstawowej	205	199	192	191	203	207
Uczniowie Publicznego Gimnazjum	106	106	103	96	92	96

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Systemu Informacji Oświatowej

Natomiast brak jest w gminie Stare Czarnowo szkolnictwa ponadgimnazjalnego i wyższego, co zmusza młodzież do dojazdu do takich szkół w Gryfinie lub Szczecinie.

Na terenie Gminy funkcjonuje Gminna Biblioteka Publiczna, która ma siedzibę w Starym Czarnowie i jej filia w Kołbaczu, mieszcząca się w Domu Opata, gdzie wystrój dostosowano do historycznych elementów budowlanych. Biblioteki oprócz wypożyczania książek prowadzą działalność kulturalną: konkursy recytatorskie, czytelnicze, rysunkowe itp.

Tab. 10. Funkcjonowanie bibliotek w gminie Stare Czarnowo w latach 2010-2014.

		2010	2011	2012	2013	2014
biblioteki i filie	ob.	2	2	2	2	2
pracownicy bibliotek	osoba	2	2	2	2	2
księgozbiór	wol.	25058	25238	25455	25884	26220
czytelnicy w ciągu roku	osoba	786	785	786	768	767
wypożyczenia księgozbioru na zewnątrz	wol.	12948	12875	12777	10783	10936

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (www.stat.gov.pl/bdl).

Na terenie Gminy działa dziesięć świetlic, w których prowadzona jest działalność kulturalna. Dodatkowo w obiektach tych odbywają się różnego rodzaju uroczystości: weselne, zebrania wiejskie i spotkania z folklorem. Świetlice wiejskie wymagają przebudowy, remontów, modernizacji, głównie w zakresie źródeł ciepła.

2.8. Turystyka

Potencjał turystyczny Gminy Stare Czarnowo wynika z atrakcyjnego położenia i opisanych już walorów przyrodniczych i kulturowych. Wśród atrakcji turystycznych na szczególną uwagę zasługują ponadto:

- **Pole Golfowe Binowo Park** - powstałe w 2000 roku na przepięknym terenie Szczecińskiego Parku Krajobrazowego. W malowniczym otoczeniu Puszczy Bukowej znajdują się: 9-dołkowe pole treningowe, 18-dołkowe pole mistrzowskie, tereny do ćwiczeń – driving range i putting green oraz budynek klubowy z restauracją (max 40 osób) i salą konferencyjną (max 50 osób) oraz salą kominkową a w bliskim sąsiedztwie budynku znajduje się namiot bankietowy, gdzie można organizować imprezy na 150 osób.

Binowo Park jest doskonałym miejscem do organizacji imprez integracyjnych, konferencji, turniejów korporacyjnych oraz wszelkiego rodzaju przyjęć okolicznościowych.

Pomysłodawcą budowy Pola Golfowego Binowo Park był szwedzki przedsiębiorca Pan Sven-Olov Brax. Jego firma Braxinvest z Goteborga jest głównym udziałowcem spółki "Binowo Park", która zarządza polem golfowym. Kontakty biznesowe Braxa z Polską datują się od połowy lat 70-tych. W roku 1990 zainwestował on w gospodarstwo rolne położone pod Szczecinem, zajmujące obszar ok. 1.500 ha. W 1997 roku, 87 hektarów z tych gruntów zostało przekształcone na potrzeby pola golfowego. Latem 1999 roku zakończono pierwszą część projektu golfowego Binowo Park i oddano do użytkowania 9-dołkowe pole (o długości 1380 m, par 29 z żółtych tee), z dołkami par 3 i par 4 oraz oświetlony Driving Range.

Jesienią 1999 roku, główne 18-dołkowe pole zostało obsiane, a w lipcu 2000 roku oddane do użytkowania. Projekt pola oparto na pięknej rzeźbie terenu Binowa z jego naturalnymi oczkami wodnymi i stawami. 18-dołkowe pole golfowe zostało wybudowane w formie parku, tak, aby było atrakcyjne zarówno dla golfistów z niskim handicapem, jak i dla mniej zaawansowanych zawodników. Całkowita długość pola z białych tee przekracza 6000 metrów i ma par 72.⁸

- **Ogród Dendrologiczny w Glinnej** – znajdujący się w płd.- wsch. części Puszczy Bukowej, w pobliżu wsi Glinna, założony w 1823 r. pierwotnie jako szkółka leśna. Gospodarzem ogrodu jest Nadleśnictwo Gryfino a opiekunem naukowym prof. Jerzy Tumitowicz.

⁸ <http://www.binowopark.pl/pl/o-nas>

Arboretum to szczególny rodzaj ogrodu botanicznego, gdzie uprawiane są drzewa i krzewy. W arboretum w Glinnej, na powierzchni 3,61 ha rośnie już ponad 800 gatunków drzew i krzewów pochodzących z prawie całego świata. Do najcenniejszych zaliczyć należy (w nawiasach odpowiednio wysokość i średnica w metrach): obumarły już skutkiem przemarznięcia, największy w Polsce okaz mamutowca olbrzymiego - sekwoja (40/1.4), jodłę olbrzymią (40/1.3m), jodłę szlachetną (22.5/0.7) i orzesznika pięciolistkowego (32/0.8). Poza tym rosną tu: kasztany jadalne, platany klonolistne, choina kanadyjska, cyprysik groszkowy, cyprysik błotny, największy w Polsce cyprysik żywotnikowaty (14.5/0.4), 24 gatunki klonów, 10 gatunków magnolii, 5 gatunków stewarcji i liczne gatunki oraz odmiany ostrokrzewów. Panują tu wyjątkowo korzystne warunki mikroklimatu nasłonecznionych, południowych zboczy Wzgórz Bukowych. Miejsce to jest osłonięte, od północnych wiatrów, ścianą lasu a szczególnie rodzaj brunatnej gleby sprzyja aklimatyzowaniu się roślin.

Obecnie ogród i jego otoczenie pełni wiele funkcji naukowych, edukacyjnych i rekreacyjnych. Rozbudowano infrastrukturę, powiększono obszar upraw, wdrożono programy edukacyjne wykorzystujące to niezwykle miejsce.⁹

Gmina Stare Czarnowo posiada ogromny potencjał turystyczny, ma jednak niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę turystyczną i okołoturystyczną oraz promocję, żeby go w pełni wykorzystać. Brakuje obiektów noclegowych, punktów gastronomicznych, ścieżek rowerowych. Atrakcyjne zbiorniki wodne pozostają niezagospodarowane. Dużym problemem jest brak gruntów stanowiących własność Gminy Stare Czarnowo, które mogłyby zostać zainwestowane turystycznie. Działki nad jeziorami należą do prywatnych właścicieli.

⁹ <http://www.bukowa.szczecin.pl/miejsca/-ogrod-dendrologiczny.html>

Tab. 11. Turystyczne obiekty noclegowe w gminie Stare Czarnowo.

		2010	2011	2012	2013	2014
obiekty ogółem VII	ob.	1	1	1	1	1
obiekty całoroczne VII	ob.	1	1	1	1	1
miejsca noclegowe ogółem VII	msc.	114	114	114	114	114
miejsca noclegowe całoroczne VII	msc.	57	114	114	114	114
korzystający z noclegów ogółem I-XII	osoba	436	829	355	107	355
korzystający z noclegów turyści zagraniczni I-XII	osoba	10	145	15	1	7
udzielone noclegi ogółem I-XII	-	2266	3098	1033	161	751
udzielone noclegi turystom zagranicznym I-XII	-	57	530	72	1	15

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych (www.stat.gov.pl/bdl).

2.9. Wyniki badań mieszkańców

W ramach opracowania Strategii Rozwoju Gminy Stare Czarnowo na lata 2016-2025 podjęte zostały działania mające na celu zdiagnozowanie opinii społeczności lokalnej na temat życia w gminie Stare Czarnowo i różnych aspektów jej funkcjonowania. W tym celu przeprowadzone zostały badania ankietowe w oparciu o przygotowany kwestionariusz.

Ankietowanych poproszono o wyrażenie opinii w następujących obszarach:

- położenie gminy;
- walory przyrodniczo-kulturowe;
- stan infrastruktury komunalnej;
- infrastruktura społeczna;
- infrastruktura turystyczna;
- uwarunkowania gospodarcze;

- aktywność mieszkańców gminy;
- pozostałe warunki życia w gminie.

Analiza uzyskanych na drodze badań danych stanowi uzupełnienie diagnozy gminy Stare Czarnowo opracowanej na podstawie zastanych danych statystycznych oraz spotkań z mieszkańcami gminy.

Badania przeprowadzone zostały z wykorzystaniem doboru próby opartej o dostępność respondentów.

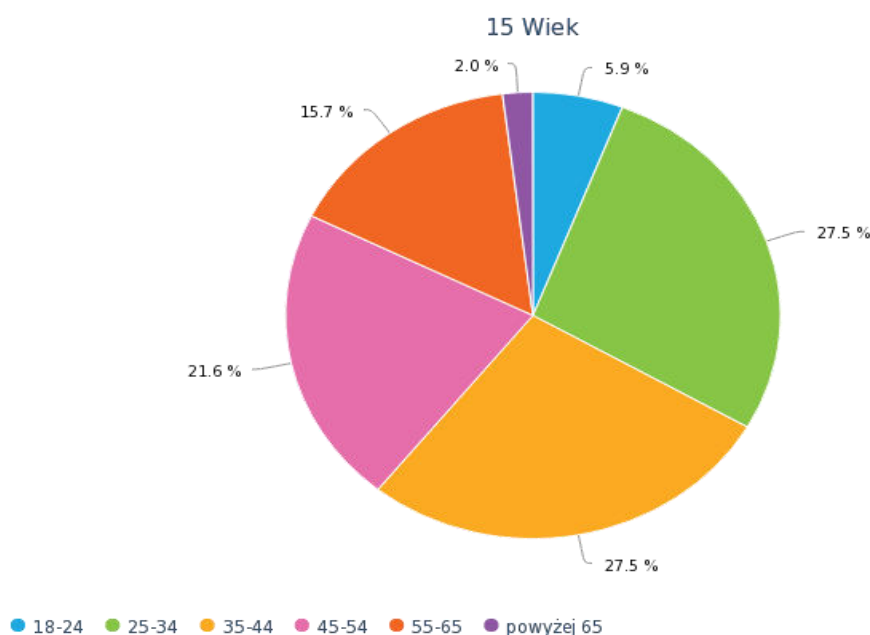
Ankiety rozmieszczone były w Urzędzie Gminy oraz przekazane mieszkańcom za pośrednictwem sołtysów. Istniała również możliwość elektronicznego wypełnienia ankiety, pod wskazanym na stronie internetowej gminy adresem.

W trakcie badań uzyskano 51 wypełnionych kwestionariusz. W badaniu wzięło udział 24 kobiety (47,1%) i 27 mężczyzn (52,9%).

Wśród badanych, największą reprezentację stanowili respondenci w wieku 35-44 oraz 45-54 lata. Najmniej licznie reprezentowane były grupy osób najstarszych, powyżej 65 roku życia.

Strukturę próby ze względu na wiek przedstawia Wykres 9.

Wykres 9. Struktura próby ze względu na wiek.

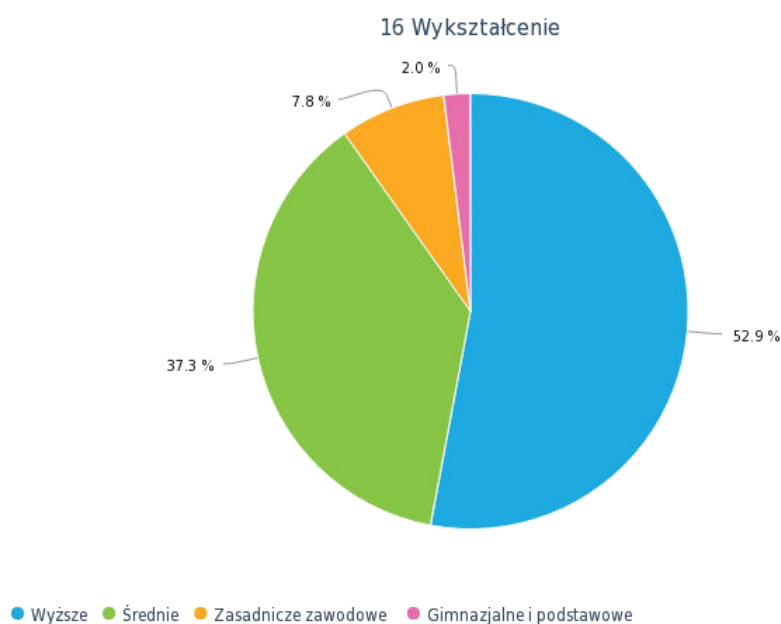
Źródło: Opracowanie własne.

Pod względem wykształcenia najliczniejszą grupę osób stanowiły osoby z wykształceniem wyższym, tj. 52,9%. Najmniej liczną grupą osób były osoby posiadające zasadnicze zawodowe (7,8%) oraz podstawowe i gimnazjalne (2%).

Strukturę próby ze względu na poziom wykształcenie przedstawia Wykres 10.

Wykres 10. Struktura próby ze względu na poziom wykształcenia.

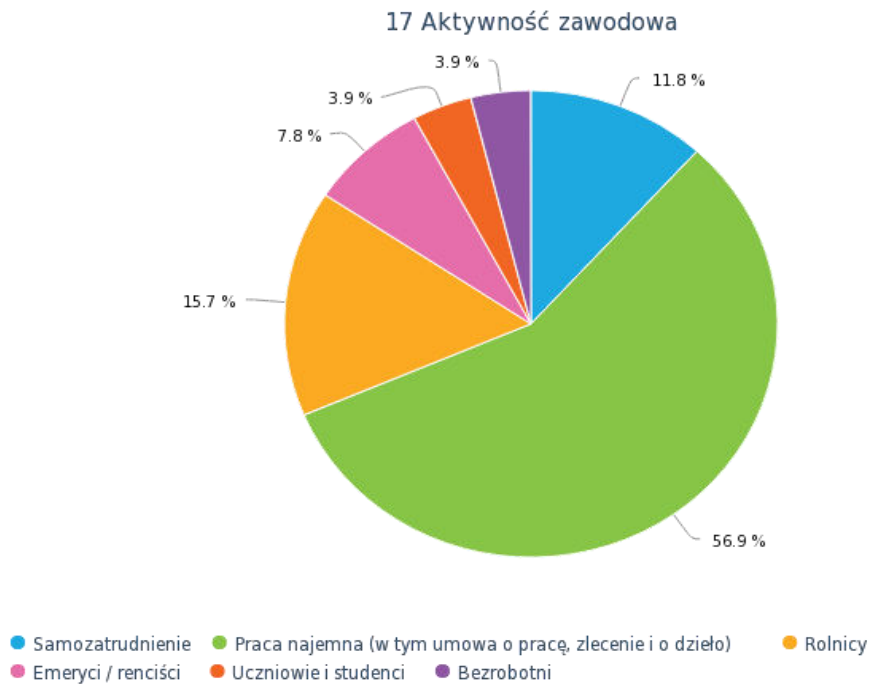
Źródło: Opracowanie własne.

Udzielając odpowiedzi na pytania o aktywność zawodową, większość respondentów określiła się jako osoby świadczące pracę najemną (56,9%). Następne w kolejności były odpowiedzi osób określających się jako rolnicy (15,7%) oraz samozatrudnieni (11,8%).

Strukturę próby ze względu na aktywność zawodową przedstawia Wykres 11.

Wykres 11. Struktura próby ze względu na aktywność zawodową.

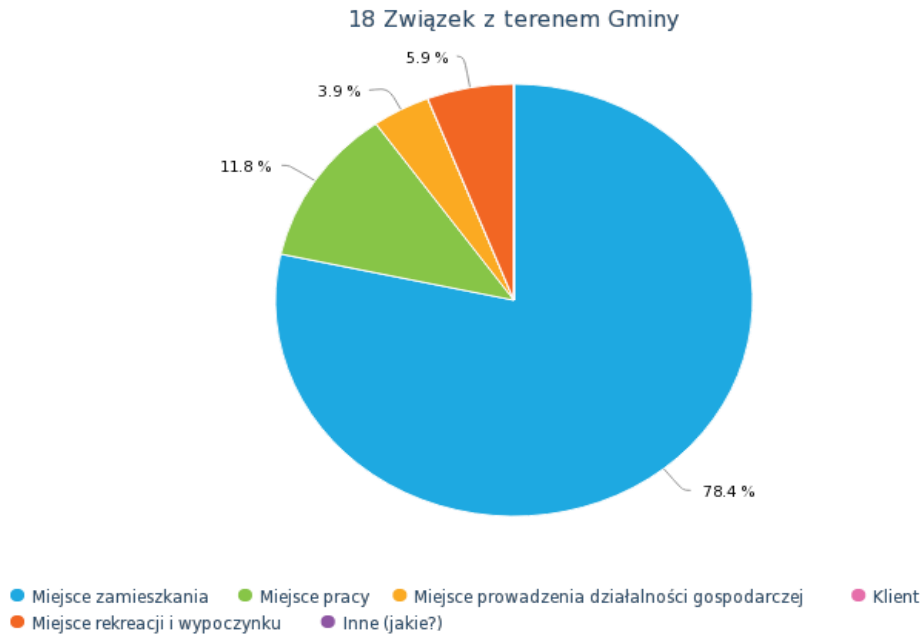
Źródło: Opracowanie własne.

Wśród respondentów dominowały osoby zamieszkujące na terenie gminy Stare Czarnowo (78,4%). Drugą grupę stanowiły osoby zatrudnione na terenie gminy (11,8%). Najmniejszy udział w badaniu wzięły osoby prowadzące na terenie gminy działalność gospodarczą (3,9%).

Strukturę próby ze względu na związek z gminą przedstawia Wykres 12.

Wykres 12. Struktura próby ze względu na związek z gminą.

Źródło: Opracowanie własne.

Respondenci udzielili następujących odpowiedzi na kluczowe pytania zawarte w ankiecie:

1. Jak ocenia Pan/i położenie Gminy?

	Bardzo dobrze	Dobrze	Źle	Bardzo źle	Nie mam zdania
Położenie obszaru względem dużych aglomeracji	18 (35.3 %)	32 (62.7 %)	0	1 (2.0 %)	0
Położenie obszaru względem ważnych szlaków drogowych	13 (25.5 %)	28 (54.9 %)	8 (15.7 %)	2 (3.9 %)	0
Możliwość dojazdu i przemieszczania się transportem publicznym w obszarze Gminy	3 (5.9 %)	6 (11.8 %)	12 (23.5 %)	29 (56.9 %)	1 (2.0 %)

2. Co sądzi Pan/i na temat walorów przyrodniczo-kulturowych Gminy?

	Bardzo dobrze	Dobrze	Źle	Bardzo źle	Nie mam zdania
Wielkość i wartość przyrodnicza zasobów wodnych	29 (56.9 %)	19 (37.3 %)	2 (3.9 %)	0	1 (2.0 %)
Obszary cenne przyrodniczo (obszary chronione, rezerваты, pomniki przyrody)	32 (62.7 %)	15 (29.4 %)	2 (3.9 %)	0	2 (3.9 %)
Walory krajobrazowe (ciekawe i różnorodne ukształtowanie terenu, piękny krajobraz, ciekawe układy urbanistyczne, ład przestrzenny i estetyka miejscowości)	19 (37.3 %)	24 (47.1 %)	5 (9.8 %)	1 (2.0 %)	2 (3.9 %)
Stan środowiska naturalnego	8 (15.7 %)	27 (52.9 %)	12 (23.5 %)	0	4 (7.8 %)
Ilość, stan, ranga zabytków i innych obiektów historycznych	12 (23.5 %)	20 (39.2 %)	10 (19.6 %)	5 (9.8 %)	4 (7.8 %)
Zachowane i kultywowane tradycje kulturowe	4 (7.8 %)	19 (37.3 %)	18 (35.3 %)	8 (15.7 %)	2 (3.9 %)
Ciekawe/ważne wydarzenia historyczne mające miejsce na terenie Gminy	1 (2.0 %)	19 (37.3 %)	20 (39.2 %)	8 (15.7 %)	3 (5.9 %)
Ciekawe/ważne postacie historyczne związane z terenem Gminy	1 (2.0 %)	13 (25.5 %)	24 (47.1 %)	8 (15.7 %)	5 (9.8 %)

3. Jak ocenia Pan/i stan infrastruktury komunalnej Gminy?

	Bardzo dobrze	Dobrze	Źle	Bardzo źle	Nie mam zdania
Stan nawierzchni dróg	1 (2.0 %)	11 (21.6 %)	22 (43.1 %)	17 (33.3 %)	0
Stan oświetlenia ulicznego	0	30 (58.8 %)	16 (31.4 %)	1 (2.0 %)	4 (7.8 %)
Sieć wodociągowa	2 (3.9 %)	31 (60.8 %)	13 (25.5 %)	2 (3.9 %)	3 (5.9 %)
Sieć kanalizacyjna	0	22 (43.1 %)	19 (37.3 %)	5 (9.8 %)	5 (9.8 %)
Sieć gazociągowa	1 (2.0 %)	14 (27.5 %)	15 (29.4 %)	11 (21.6 %)	10 (19.6 %)
Dostęp do Internetu	2 (3.9 %)	9 (17.6 %)	14 (27.5 %)	24 (47.1 %)	2 (3.9 %)

4. Jakie jest Pana/i zdanie na temat infrastruktury społecznej Gminy?

	Bardzo dobrze	Dobrze	Źle	Bardzo źle	Nie mam zdania
Ilość, stan techniczny i wyposażenie obiektów rekreacyjno-sportowych	3 (5.9 %)	24 (47.1 %)	20 (39.2 %)	3 (5.9 %)	1 (2.0 %)
Ilość, stan i wyposażenie obiektów społeczno-kulturalnych (świetlice, biblioteki itp.)	3 (5.9 %)	19 (37.3 %)	24 (47.1 %)	4 (7.8 %)	1 (2.0 %)
Ilość, stan techniczny i wyposażenie placówek służby zdrowia	0	7 (13.7 %)	17 (33.3 %)	19 (37.3 %)	8 (15.7 %)

5. Jak ocenia Pan/i infrastrukturę turystyczną Gminy?

	Bardzo dobrze	Dobrze	Źle	Bardzo źle	Nie mam zdania
Baza gastronomiczna	0	3 (5.9 %)	18 (35.3 %)	28 (54.9 %)	2 (3.9 %)
Baza noclegowa	0	1 (2.0 %)	16 (31.4 %)	32 (62.7 %)	2 (3.9 %)
Infrastruktura turystyczna (np. ścieżki rowerowe)	1 (2.0 %)	8 (15.7 %)	13 (25.5 %)	28 (54.9 %)	1 (2.0 %)
Promocja turystyczna obszaru Gminy	2 (3.9 %)	6 (11.8 %)	16 (31.4 %)	25 (49.0 %)	2 (3.9 %)

6. Co sądzi Pan/i na temat uwarunkowań gospodarczych Gminy?

	Bardzo dobrze	Dobrze	Źle	Bardzo źle	Nie mam zdania
Siła lokalnej gospodarki (liczba, wielkość, funkcjonowanie podmiotów gospodarczych)	2 (3.9 %)	18 (35.3 %)	22 (43.1 %)	5 (9.8 %)	4 (7.8 %)
Instytucje otoczenia biznesu	0	9 (17.6 %)	32 (62.7 %)	7 (13.7 %)	3 (5.9 %)
Aktywność mieszkańców w zakresie przedsiębiorczości i samozatrudnienia	0	17 (33.3 %)	27 (52.9 %)	3 (5.9 %)	4 (7.8 %)
Jakość siły roboczej (kwalifikacje, doświadczenie)	0	18 (35.3 %)	21 (41.2 %)	7 (13.7 %)	5 (9.8 %)
Poziom bezrobocia	0	12 (23.5 %)	24 (47.1 %)	9 (17.6 %)	6 (11.8 %)
Atrakcyjność obszaru dla inwestorów z zewnątrz	2 (3.9 %)	21 (41.2 %)	16 (31.4 %)	8 (15.7 %)	4 (7.8 %)

7. Jak ocenia Pan/i aktywność mieszkańców Gminy?

	Bardzo dobrze	Dobrze	Źle	Bardzo źle	Nie mam zdania
Aktywność placówek kulturalno-społecznych	0	17 (33.3 %)	29 (56.9 %)	4 (7.8 %)	1 (2.0 %)
Liczba i aktywność organizacji pozarządowych	0	12 (23.5 %)	28 (54.9 %)	9 (17.6 %)	2 (3.9 %)
Liczba i aktywność osób pełniących rolę liderów lokalnych	0	7 (13.7 %)	31 (60.8 %)	9 (17.6 %)	4 (7.8 %)
Stosunek samorządu do organizacji pozarządowych i działań obywatelskich	1 (2.0 %)	17 (33.3 %)	13 (25.5 %)	13 (25.5 %)	7 (13.7 %)
Poziom wykształcenia mieszkańców/aspiracje edukacyjne	0	18 (35.3 %)	22 (43.1 %)	4 (7.8 %)	7 (13.7 %)

8. Jak ocenia Pan/i pozostałe warunki życia w Gminie?

	Bardzo dobrze	Dobrze	Źle	Bardzo źle	Nie mam zdania
Bezpieczeństwo publiczne	1 (2.0 %)	32 (62.7 %)	15 (29.4 %)	2 (3.9 %)	1 (2.0 %)
Zabezpieczenie opieki nad dziećmi do lat 3	0	12 (23.5 %)	19 (37.3 %)	9 (17.6 %)	11 (21.6 %)
Dostępność placówek przedszkolnych	7 (13.7 %)	19 (37.3 %)	13 (25.5 %)	6 (11.8 %)	6 (11.8 %)
Ilość i stan techniczny szkół	9 (17.6 %)	19 (37.3 %)	10 (19.6 %)	5 (9.8 %)	8 (15.7 %)
Poziom dydaktyczno-wychowawczy szkół	11 (21.6 %)	19 (37.3 %)	7 (13.7 %)	2 (3.9 %)	12 (23.5 %)
Oferta zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży	4 (7.8 %)	15 (29.4 %)	12 (23.5 %)	7 (13.7 %)	13 (25.5 %)
Oferta aktywizacji osób starszych	9 (17.6 %)	17 (33.3 %)	18 (35.3 %)	1 (2.0 %)	6 (11.8 %)
Poziom opieki społecznej	0	15 (29.4 %)	18 (35.3 %)	8 (15.7 %)	10 (19.6 %)

9. Proszę o wskazanie najważniejszych Pana/i zdaniem szans rozwojowych dla obszaru Gminy (istnieje możliwość wyboru kilku opcji).

Odpowiedź	Odpowiedzi	Udział
Wzrost środków na rozwój obszarów wiejskich w ramach programów krajowych i regionalnych	29	56.9 %
Wzrost gospodarczy w skali kraju	5	9.8 %
Bogacenie się społeczeństwa polskiego	13	25.5 %
Nasilenie trendu do osiedlania się na wsi	22	43.1 %
Bogactwo środowiska naturalnego	28	54.9 %
Trend powrotu do tradycji i kultury wiejskiej	19	37.3 %
Atrakcje turystyczno-przyrodnicze i zabytki	32	62.7 %
Przynależność do Lokalnej Grupy Działania Wiejska Inicjatywa Rozwoju	14	27.5 %
Wzrost popytu na usługi turystyczne i rekreacyjne	19	37.3 %
Zmiany przepisów sprzyjające rozwojowi przedsiębiorczości	12	23.5 %
Rozwój współpracy międzygminnej	13	25.5 %
Inne (jakie?)	8	15.7 %

10. Proszę o wskazanie największych Pana/i zdaniem zagrożeń dla rozwoju obszaru Gminy (istnieje możliwość wyboru kilku opcji):

Odpowiedź	Odpowiedzi	Udział
Spadek integracji społeczności lokalnych, pogłębienie podziałów społecznych	28	54.9 %
Ujemny przyrost naturalny	12	23.5 %
Ucieczka ludzi młodych do większych miast	31	60.8 %
Zanik tożsamości lokalnej, lokalnych odrębności oraz lokalnej kultury i tradycji	16	31.4 %
Wzrost zanieczyszczenia środowiska	16	31.4 %
Niestabilność polityczna oraz częste zmiany przepisów	23	45.1 %
Kryzys finansów publicznych	8	15.7 %
Wysoka konkurencyjność sąsiednich gmin	14	27.5 %
Inne (jakie?)	10	19.6 %

11. Które z poniższych obszarów winny stanowić priorytet dla Gminy w perspektywie 2016-2025 (w skali od 5 - bardzo ważna, do 1 - zbędna)?

	5	4	3	2	1
Remonty i budowa dróg	33 (64.7 %)	6 (11.8 %)	9 (17.6 %)	3 (5.9 %)	0
Budowa infrastruktury okołodrogowej	13 (25.5 %)	18 (35.3 %)	9 (17.6 %)	7 (13.7 %)	4 (7.8 %)
Poprawa bezpieczeństwa publicznego	4 (7.8 %)	12 (23.5 %)	20 (39.2 %)	9 (17.6 %)	6 (11.8 %)
Rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej	11 (21.6 %)	9 (17.6 %)	13 (25.5 %)	10 (19.6 %)	8 (15.7 %)
Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej	14 (27.5 %)	11 (21.6 %)	12 (23.5 %)	10 (19.6 %)	4 (7.8 %)
Rozbudowa i modernizacja sieci gazowej	16 (31.4 %)	9 (17.6 %)	14 (27.5 %)	4 (7.8 %)	8 (15.7 %)
Budowa/rozbudowa/modernizacja budynków użyteczności publicznej (świetlic, bibliotek, itp.)	11 (21.6 %)	14 (27.5 %)	18 (35.3 %)	5 (9.8 %)	3 (5.9 %)
Budowa/rozbudowa/modernizacja obiektów sportowo-rekreacyjnych	20 (39.2 %)	14 (27.5 %)	11 (21.6 %)	3 (5.9 %)	3 (5.9 %)
Budowa/rozbudowa/modernizacja infrastruktury turystycznej	30 (58.8 %)	7 (13.7 %)	10 (19.6 %)	3 (5.9 %)	1 (2.0 %)
Szersze wspieranie działań kulturalnych, artystycznych i promocja gminy	21 (41.2 %)	12 (23.5 %)	13 (25.5 %)	4 (7.8 %)	1 (2.0 %)
Podniesienie jakości i dostępności do edukacji	10 (19.6 %)	15 (29.4 %)	16 (31.4 %)	8 (15.7 %)	2 (3.9 %)
Działania w zakresie zbiórki, selekcji i wykorzystania odpadów	8 (15.7 %)	8 (15.7 %)	19 (37.3 %)	13 (25.5 %)	3 (5.9 %)
Poprawa estetyki gminy	27 (52.9 %)	14 (27.5 %)	8 (15.7 %)	1 (2.0 %)	1 (2.0 %)
Aktywne wspieranie lokalnych przedsiębiorców	23 (45.1 %)	8 (15.7 %)	12 (23.5 %)	7 (13.7 %)	1 (2.0 %)
Poszukiwanie inwestorów zewnętrznych	27 (52.9 %)	10 (19.6 %)	8 (15.7 %)	4 (7.8 %)	2 (3.9 %)
Wzmocnienie działalności organizacji pozarządowych i społecznych aktywności	16 (31.4 %)	20 (39.2 %)	12 (23.5 %)	1 (2.0 %)	2 (3.9 %)

Respondenci generalnie pozytywnie ocenili położenie gminy względem dużych aglomeracji i ważnych szlaków drogowych. Zwrócili jednak uwagę na niekorzystną komunikację wewnątrz gminy oraz połączenia komunikacyjne z sąsiednimi ośrodkami.

Docenili walory przyrodniczo-kulturowe gminy. Gorzej ocenili zachowanie i kultywowanie tradycji kulturowych oraz potencjał w postaci ważnych wydarzeń czy postaci historycznych.

Z krytyczną oceną ankietowanych spotkał się stan nawierzchni dróg oraz dostęp do Internetu. W odniesieniu do infrastruktury komunalnej, zdania były podzielone. Dobrze oceniono stan oświetlenia ulicznego. W zakresie sieci wodociągowych i kanalizacyjnych liczba ocen pozytywnych i negatywnych była zbliżona. Źle oceniono stan gazyfikacji gminy.

Respondenci pozytywnie ocenili stan infrastruktury sportowej i rekreacyjnej. Mniej korzystnie jest postrzegana infrastruktura społeczno-kulturalna. Zdecydowanie negatywnie odniesiono się do kwestii stanu infrastruktury służby zdrowia.

Najbardziej zgodni byli respondenci w zakresie oceny infrastruktury turystycznej. Tu dominowały oceny negatywne.

Równie negatywnie jest postrzegana sfera aktywności gospodarczej i wszystkich uwarunkowań z nią związanych.

W opinii badanych na terenie gminy Stare Czarnowo przeważa bierność społeczna, brakuje lokalnych liderów i samoorganizacji.

Dobrze oceniono stan infrastruktury dydaktycznej i poziom nauczania. Negatywne głosy dotyczyły zapewnienia opieki nad dziećmi do lat 3 oraz poziom opieki społecznej.

Wśród kluczowych szans rozwoju gminy ankietowani wskazywali:

- atrakcje turystyczno-przyrodnicze i zabytki;
- wzrost środków na rozwój obszarów wiejskich w ramach programów krajowych i regionalnych;
- bogactwo środowiska naturalnego;
- nasilenie trendu do osiedlania się na wsi;

Za najistotniejsze zagrożenia dla rozwoju gminy respondenci uznali:

- ucieczka ludzi młodych do większych miast;
- spadek integracji społeczności lokalnych, pogłębienie podziałów społecznych;
- niestabilność polityczna oraz częste zmiany przepisów;

Odpowiedzi respondentów wskazały na 6 głównych kierunków rozwoju gminy:

- ▶ Remonty i budowa dróg;
- ▶ Poprawa estetyki gminy;
- ▶ Budowa/rozbudowa/modernizacja infrastruktury turystycznej;
- ▶ Poszukiwanie inwestorów zewnętrznych;
- ▶ Szersze wspieranie działań kulturalnych, artystycznych i promocja gminy;
- ▶ Wzmocnienie działalności organizacji pozarządowych i społecznych aktywności.

3. ANALIZA SWOT

Jednym z elementów strategii rozwoju lokalnego jest analiza **SWOT**, której nazwa pochodzi od pierwszych liter angielskich wyrazów: **S**trengths (siły, atuty), **W**eaknesses (słabości), **O**pportunities (szanse, okazje), **T**hreats (zagrożenia).

SWOT jest kompleksową metodą analizy strategicznej gminy, która uwzględnia zarówno badanie wnętrza gminy, jak i badanie jej otoczenia zewnętrznego. Polega na identyfikacji kluczowych atutów i słabości gminy oraz na skonfrontowaniu ich z aktualnymi i przyszłymi szansami, i zagrożeniami.

Analiza tych dwóch grup czynników, rozpatrywana pod kątem pozytywnego i negatywnego wpływu na rozwój gminy, pozwala określić następujące grupy czynników, zjawisk i procesów:

- zewnętrzne pozytywne - SZANSE,
- zewnętrzne negatywne - ZAGROŻENIA,
- wewnętrzne pozytywne - SILNE STRONY,
- wewnętrzne negatywne - SŁABE STRONY.

Przez **szanse** należy rozumieć pozytywne zjawiska i tendencje w otoczeniu gminy, które jeśli zostaną przez nią właściwie wykorzystane, wspomogą jej rozwój lub osłabiają zagrożenia.

Zagrożenia są to zjawiska postrzegane jako negatywne dla gminy, wszelkie bariery i utrudnienia, które zahamują jej rozwój. Będą one miały negatywny wpływ, jeśli nie podejmie się odpowiednich kroków zaradczych.

Mocne strony są to te zasoby i umiejętności, które umożliwią gminie zajęcie korzystnej pozycji, dają przewagę nad konkurentami. Należy o nie dbać i utrzymywać w przyszłości.

Słabe strony zaś, to czynniki, które ograniczają sprawność gminy, hamują jego rozwój. Mogą osłabić mocne strony, jeśli nie zostaną na czas przewyciężone.

Rys. 1. Typowy model analizy SWOT

Analiza SWOT

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Analiza_SWOT

Analiza możliwości rozwoju gminy polega na prawidłowym zidentyfikowaniu wymienionych wyżej czterech grup czynników, a to z kolei pozwala na określenie jej szans rozwojowych w przyszłości oraz stanowi podstawę do określenia strategicznych celów rozwoju oraz działań przewidzianych do realizacji.

Podstawę przygotowania analizy SWOT dla Gminy Stare Czarnowo stanowi diagnoza stanu Gminy na podstawie materiałów źródłowych, informacji pracowników Urzędu Gminy, wyników przeprowadzonej ankiety z mieszkańcami Gminy oraz wniosków wypracowanych na spotkaniach konsultacyjnych.

Tab. 12. Analiza SWOT Gminy Stare Czarnowo

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • położenie obszaru względem dużych aglomeracji; • położenie obszaru względem ważnych szlaków drogowych; • wielkość i wartość przyrodnicza zasobów wodnych; • obszary cenne przyrodniczo (obszary chronione, rezerваты, pomniki przyrody); • walory krajobrazowe (ciekawe i różnorodne ukształtowanie terenu, piękny krajobraz, ciekawe układy urbanistyczne, ład przestrzenny i estetyka miejscowości); • dobry stan środowiska naturalnego; • wartościowe zabytki i obiekty historyczne; • kultywowanie cyklicznych uroczystości okolicznościowych; • dobry stan oświetlenia ulicznego;	<ul style="list-style-type: none"> • trudności z dojazdem i przemieszczaniem się transportem publicznym w obszarze Gminy oraz z sąsiednimi aglomeracjami; • brak tradycji kulturowych; • zły stan nawierzchni dróg; • niezadawalający i nierównomierny poziom zwodociągowania i skanalizowania gminy; • utrudniony dostęp do Internetu; • utrudniona komunikacja za pośrednictwem sieci komórkowych; • niedostatecznie rozwinięta sieć gazowa; • zły stan techniczny placówki służby zdrowia, niedostosowanie obiektu do potrzeb osób niepełnosprawnych, brak dostępu do lekarzy specjalistów; • zły stan i niedostatecznie rozwinięta infrastruktura

<ul style="list-style-type: none"> • dobry stan infrastruktury rekreacyjno-sportowej oraz społeczno-kulturalnej; • zadawalający poziom bezpieczeństwa publicznego; • dobry stan infrastruktury oświatowej; • wysoki poziom dydaktyczno-wychowawczy szkół; • atrakcyjna oferta aktywizacji osób starszych; • wzrost aktywności świetlic wiejskich; • kampanie na rzecz promocji zdrowia; • niskie bezrobocie.	<p>turystyczna (miejsca noclegowe, punkty gastronomiczne);</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak kąpielisk, przystani wodnych, ścieżek rowerowych; • niedostateczna promocja; • niedostateczna aktywność gospodarcza mieszkańców; • brak terenów pod inwestycje oraz rozbudowę budownictwa mieszkaniowego; • niska aktywność społeczna mieszkańców; • młode organizacje pozarządowe; • niezadawalające zabezpieczenie opieki nad dziećmi do lat 3.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<p>a) czynniki o dużym natężeniu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • atrakcje turystyczno-przyrodnicze i zabytki; • wzrost środków na rozwój obszarów wiejskich w ramach programów krajowych	<p>a) czynniki o dużym natężeniu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ucieczka ludzi młodych do większych miast; • spadek integracji społeczności lokalnych, pogłębienie podziałów społecznych;

<p>i regionalnych;</p> <ul style="list-style-type: none"> • bogactwo środowiska naturalnego; • nasilenie trendu do osiedlania się na wsi. <p>b) czynniki o słabszym natężeniu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wzrost popytu na usługi turystyczne i rekreacyjne; • trend powrotu do tradycji i kultury wiejskiej; • przynależność do Lokalnej Grupy Działania Wiejska Inicjatywa Rozwoju; • bogacenie się społeczeństwa polskiego; • rozwój współpracy międzygminnej; • zmiany przepisów sprzyjające rozwojowi przedsiębiorczości.	<ul style="list-style-type: none"> • niestabilność polityczna oraz częste zmiany przepisów; • ograniczenia rozwoju przez instytucje ochrony środowiska. <p>b) czynniki o słabszym natężeniu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zanik tożsamości lokalnej, lokalnych odrębności oraz lokalnej kultury i tradycji; • wzrost zanieczyszczenia środowiska; • wysoka konkurencyjność sąsiednich gmin.
--	---

Źródło: Opracowanie własne.

4. WIZJA ROZWOJU GMINY

Wizja rozwoju gminy stanowi projekcję, opis pożądanego stanu rzeczywistości lokalnej w określonej perspektywie czasowej. Określa stan docelowy, do którego dążyć będzie cała wspólnota gminy, tj. władze samorządowe oraz ich partnerzy (lokalni oraz ponadlokalni), wykorzystując przy tym możliwości płynące z własnych atutów i szans pojawiających się w otoczeniu. Wizja ukierunkowana jest prognostycznie, określa cel, do jakiego zmierza gmina. Wskazuje ona zasadniczy kierunek podejmowanych działań.

W rezultacie dokonanej diagnozy sytuacji Gminy Stare Czarnowo i analizy jej silnych słabych stron oraz pojawiających się szans i zagrożeń, a także w wyniku dyskusji i konsultacji społecznych, przyjmuje się wyobrażenie pożądanых cech Gminy Stare Czarnowo w 2025r., formułując wizję rozwoju w brzmieniu:

Gmina Stare Czarnowo bogata mieszkańcami świadomymi swojej wartości, z rozbudowaną infrastrukturą techniczną i społeczną, dbająca o środowisko naturalne, skutecznie wykorzystująca walory przyrodniczo-kulturowe w budowaniu konkurencyjnej oferty dla turystów i przedsiębiorców.

Konkurencyjność gminy Stare Czarnowo opiera się na wykorzystaniu jej unikatowych walorów przyrodniczo-kulturowych oraz korzystnego położenia względem ośrodków miejskich aglomeracji szczecińskiej. Ten aspekt jest kluczowy dla kreowania wizerunku gminy przyjaznej turystom. Zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańców poprzez rozbudowaną infrastrukturę techniczną i społeczną stanowi podstawę w konkurencji o mieszkańców obecnych, aby chcieli w gminie pozostać oraz potencjalnych, a także inwestorów, głównie w branży turystycznej. Ograniczenia rozwoju z powodu

różnorodnych form ochrony środowiska, mają stanowić atut i podstawę do budowania ekologicznej marki gminy.

5. CELE STRATEGICZNE, SZCZEGÓŁOWE I PRZEDSIĘWZIĘCIA

Przyjęta wizja rozwoju Gminy do 2025 roku wskazuje na trzy zasadnicze obszary stwarzające w perspektywie długookresowej największe możliwości rozwoju. Wokół wskazanych obszarów strategicznych skoncentruje się działalność Gminy Stare Czarnowo we współpracy ze wszystkimi partnerami rozwoju lokalnego.

Rys. 1. Obszary strategiczne Gminy Stare Czarnowo.

Źródło: Opracowanie własne.

W ramach wyznaczonych trzech obszarów strategicznych zostały sformułowane cele strategiczne, cele szczegółowe oraz przedsięwzięcia.

Cele strategiczne (makrocele) to cele wyrażające główne kierunki dążeń rozwojowych gminy. Cele strategiczne prawie zawsze odnoszą się do trzech płaszczyzn rozwoju terytorialnego – gospodarczej, społecznej i środowiskowej. Ich osiągnięcie jest

równoznaczne z urzeczywistnieniem przedstawionej wcześniej wizji rozwoju. Wszystkie podporządkowane im cele szczegółowe i przedsięwzięcia muszą być z nimi zgodne.

Cele szczegółowe to składowe celów strategicznych, lub/i etapy na drodze do ich osiągnięcia. Cele szczegółowe mają charakter techniczny, ponieważ ich wyznaczenie usprawnia proces wdrażania Strategii. Są ogniwem pośrednim między celami strategicznymi, a trzecim elementem struktury, jakim są zadania strategiczne/przedsięwzięcia. Spajają ogólne i syntetyczne kategorie misji, wizji i celów strategicznych ze szczegółami przedsięwzięć, monitoringu, sprawozdań itp.

Przedsięwzięcia to konkretne działania. Znajdują się na najniższym, a jednocześnie najbardziej szczegółowym poziomie planowania strategicznego.

Struktura celów i zadań ma charakter piramidy. Na szczycie są cele strategiczne, poniżej szczegółowe, a u podstawy przedsięwzięcia.

Rys. 2. Struktura celów i zadań.

Źródło: Opracowanie własne.

Cele wyznaczone dla Gminy Stare Czarnowo na okres 2016-2025 kształtują się następująco:

Tab. 13. Struktura celów Strategii Rozwoju Gminy Stare Czarnowo na lata 2016-2025.

Źródło: Opracowanie własne.

5.1. Obszar 1. Aktywność lokalna

Nie ma jednej definicji aktywności lokalnej, która w pełni oddałaby znaczenie tego terminu. Aktywność lokalna przyjmuje bowiem różne formy i jest realizowana przez różnych uczestników życia społecznego, a o jej ostatecznym kształcie decyduje wiele czynników.

Realizacja celów i przedsięwzięć wskazanych w pierwszym obszarze strategicznym ma docelowo wdrożyć w Gminie Stare Czarnowo model aktywności lokalnej, na który składa się następujący zespół cech:

Współpracująca – otwarta na dialog, różnorodność, współpracę. Dzielenie się swoimi zasobami i informacjami wewnątrz wspólnoty oraz poza nią jest powszechne, oparte na zaufaniu i wzajemnych relacjach. Społeczność współpracująca jest alternatywą dla cywilizacji konkurencji i walki.

Twórcza – umożliwiająca ekspresję indywidualną i grupową. Ważne jest stałe poszukiwanie nowych rozwiązań, odkrywanie nowych przestrzeni i idei. Społeczność twórcza poddaje nieprzerwanej refleksji własne otoczenie, działania, relacje, cele, wartości.

Zaangażowana – świadoma i zmotywowana do działania. Mieszkańcom przyświeca przekonanie o potrzebie działania na rzecz dobra wspólnego i wyjścia poza prywatność, czyli zaangażowania w sferę publiczną. Społeczność zaangażowana identyfikuje się z miejscem i problemami, a co za tym idzie, jest zdolna do podjęcia wspólnych, oddolnych inicjatyw.

Zaradna – przedsiębiorcza, samoorganizująca się. Kluczową jej cechą jest zdolność do rozwiązywania swoich problemów. Zaradna społeczność wykorzystuje swój potencjał społeczno-ekonomiczny, wypracowuje zysk i tworzy dobra wspólne.

Bezpieczna – zorganizowana, mająca transparentny system prawny, komunikacyjny oraz strukturę. Jej mieszkańcy czują się bezpiecznie, bo wiedzą, jak się „poruszać po społeczności”, znają jej mapę (przestrzeń, instytucje, ludzi, relacje, kanały komunikacji). Bezpieczna społeczność stwarza też szanse rozwoju jednostkom, dając równy dostęp do edukacji i usług.

Solidarna – troskliwa, mająca sieć wsparcia dla ludzi. Tworzone i promowane są struktury wzajemnościowe oraz współodpowiedzialność obywateli za swoje otoczenie i współmieszkańców. Społeczność solidarna jest uważna, wrażliwa i odpowiadająca na potrzeby.

Otwarta – tolerancyjna, zapewniająca równy „głos” i przestrzeń dla innych. Przyświeca jej dbałość o różnorodność, otwartość na potrzeby innych oraz inność (kulturową, etniczną, religijną, tożsamościową). Społeczność otwarta jest gotowa do dialogu, szanująca odmienne poglądy, stanowiska i przede wszystkim autonomię jednostek.

Ucząca się – chętna do nauki i rozwoju, refleksyjna. Społeczność ucząca się czerpie z doświadczeń własnych i innych, jest innowacyjna, kreatywna.¹⁰

Osiągnięcie idealnego modelu aktywności lokalnej, wymaga zainwestowania w kapitał społeczny, by mieszkańcy gminy stali się świadomymi uczestnikami życia lokalnego i głównymi inicjatorami rozwoju społeczno-gospodarczego swojej małej ojczyzny.

Na potrzeby niniejszego opracowania przyjęto definicję kapitału społecznego zawartą w strategii Polska 2030 – trzecia fala nowoczesności (rozdz. VIII). Kapitał społeczny zdefiniowano tam jako potencjał zgromadzony w społeczeństwach i jednostkach w postaci instytucji, norm, wartości, zachowań stanowiących podstawę do budowania opartych na zaufaniu relacji społecznych, które sprzyjają kreatywności i wymianie wiedzy, przyczyniając się do osiągania celów, których poszczególne osoby nie byłyby w stanie zrealizować samodzielnie.

Powszechnie uważa się, że niski kapitał społeczny oznacza małą liczbę więzi istniejących między ludźmi (mało osób zna się nawzajem) albo ludzie znają siebie nawzajem, ale nie obdarzają zaufaniem. Konsekwencją tego jest m.in. niepodejmowanie wspólnych lub indywidualnych działań, mających na celu poprawę życia ogółu społeczeństwa. Może się to przekładać na sferę gospodarczą, np. państwo musi odgrywać większą rolę w tworzeniu przedsięwzięć gospodarczych na dużą skalę (tzw. koszty transakcji). A w sferze społecznej niski kapitał społeczny lub jego brak powoduje powstanie dysfunkcji społecznych – korupcji, terroryzmu itd. Wysoki poziom kapitału społecznego występuje, gdy ludzie zawierają relacje z innymi jednostkami społeczności, obdarzają się

---

¹⁰ Ula Grzęda, Model aktywności społecznej, Stowarzyszenie CAL. Aktywne społeczności. Zmiana społeczna. Katalog praktyk;

zaufaniem i wspólnie lub indywidualnie działają z myślą o poprawieniu warunków życia. Rezultatem tego jest podejmowanie działań wspólnych i indywidualnych, np. w tworzeniu przedsiębiorstw, większej liczbie organizacji o charakterze pomocowym i charytatywnym, a tym samym koszty zawieranych transakcji są niższe. W innych dziedzinach życia wysoki poziom kapitału społecznego łączy się także z funkcjonowaniem „zdrowego” państwa obywatelskiego oraz tworzeniem grup i stowarzyszeń będących wypełnieniem pomiędzy państwem a rodziną.¹¹

Cele określone w pierwszym obszarze strategicznym Aktywność lokalna, zostaną zrealizowane przez następujące przedsięwzięcia:

OBSZAR I. AKTYWNOŚĆ LOKALNA

Cel strategiczny: Wzmocnienie kapitału społecznego

1.1. Aktywizacja społeczności lokalnej, wzmocnienie sektora pozarządowego i inicjatyw obywatelskich	1.1.1. Wdrożenie systemu podnoszenia wiedzy i kompetencji lokalnych liderów	Mieszkańcy gminy Stare Czarnowo charakteryzują się niskim poziomem zaangażowania w pracę społeczną i niskim poziomem aktywności społecznej. Zjawisko szczególnie niekorzystne, gdy weźmie się pod uwagę, że udział społeczeństwa w podejmowaniu decyzji regionalnych i lokalnych to jedno z czynników społecznych rozwoju. Istotne jest, że mieszkańcy gminy dostrzegają potrzebę rozwoju aktywności lokalnej i samoorganizacji mieszkańców na rzecz działań zmierzających w kierunku poprawy własnej przestrzeni społecznej. Budowanie społeczeństwa obywatelskiego jest długotrwałym procesem, ale też najlepszą lokatą kapitału, który z całą pewnością zaprocentuje z korzyścią dla rozwoju małej ojczyzny. W ramach realizacji celu szczegółowego 1.1. planuje się m.in. następujące zadania: <ul style="list-style-type: none"> • Poradnictwo prawne w zakresie zasad tworzenia i funkcjonowania organizacji pozarządowych; • Szkolenia w zakresie możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych na realizację celów statutowych organizacji pozarządowych; • Powierzenie zadań publicznych do
	1.1.2. Współpraca z organizacjami pozarządowymi w zakresie realizacji zadań publicznych	
	1.1.3. Działania na rzecz integracji mieszkańców	

¹¹ Mariola Tracz, Rola edukacji w budowaniu kapitału społecznego w Polsce, Uniwersytet Pedagogiczny, Kraków, Polska

		<p>realizacji przez organizacje pozarządowe;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Podnoszenie kompetencji sołtysów jako liderów środowisk wiejskich; • Integrację mieszkańców wokół akcji społecznych.
1.2. Promocja zdrowego stylu życia	1.2.1. Budowa, modernizacja boisk sportowych	<p>Promocja zdrowia jest procesem umożliwiającym każdemu człowiekowi zwiększenie kontroli nad własnym zdrowiem oraz jego poprawę. Zdrowie jest tu traktowane nie jako cel sam w sobie, ale jako zasób umożliwiający jednostkom i grupom realizację aspiracji, zaspokajania potrzeb oraz przeobrażanie i kontrolę środowiska. Promocja ma na celu mobilizowanie ludności do aktywnego uczestnictwa w działaniach podejmowanych na rzecz zdrowia.</p> <p>Kształtowanie zdrowego stylu życia, oprócz wewnętrznej motywacji, wymaga stworzenia warunków zewnętrznych, poprzez stworzenie niezbędnej infrastruktury: placów zabaw, siłowni zewnętrznych, boisk sportowych. Niezbędne jest też zapewnienie dostępu do podstawowej opieki zdrowotnej.</p> <p>W ramach celu szczegółowego 1.2. planuje się np.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Budowę boiska sportowego wielofunkcyjnego w Kołbaczu; • Modernizację stadionu sportowego w Kołbaczu; • Budowę / modernizację placów zabaw; • Budowę / modernizację siłowni zewnętrznych; • Uczestniczenie w akcjach prozdrowotnych; • Organizację imprez sportowych.
	1.2.2. Budowa i modernizacja placów zabaw	
	1.2.3. Budowa siłowni zewnętrznych	
	1.2.4. Kampanie promujące zdrowie	
1.3. Poprawa warunków funkcjonowania oraz rozwój obiektów dydaktycznych i kulturalnych	1.3.1. Budowa, przebudowa, modernizacja i wyposażenie świetlic wiejskich oraz instytucji kultury	<p>Budowanie kapitału społecznego wymaga stworzenia odpowiednich warunków, w tym warunków lokalowych o odpowiednim standardzie.</p> <p>Ma temu służyć realizacja następujących zadań:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Budowa i wyposażenie świetlicy wiejskiej w Kartnie; • Budowa i wyposażenie świetlicy wiejskiej w Dębinie; • Modernizacja budynku Zespołu Szkół w Kołbaczu.
	1.3.2. Modernizacja i doposażenie obiektów oświatowych	
1.4. Rozwój oferty kulturalnej	1.4.1. Aktywizacja świetlic wiejskich i instytucji kultury	<p>Świetlice wiejskie winny spełniać rolę centrum aktywności społecznej, stawać się miejscem wypoczynku i życia społeczno – kulturalnego wsi.</p> <p>Posiadając stałą ofertę zajęć dla mieszkańców, mają szansę stać się pożądaną alternatywą spędzania wolnego czasu nie tylko przez dzieci i młodzież, ale przez całą społeczność wiejską, w duchu integracji międzypokoleniowej.</p> <p>Organizowanie cyklicznych imprez kulturalnych ma z jednej strony wzbudzić w mieszkańcach potrzebę uczestniczenia</p>

w kulturze, z drugiej zaś stworzyć produkt promocyjny, zachęcający osoby z zewnątrz do odwiedzania gminy.

W ramach celu szczegółowego 1.4. planuje się m.in.:

- Szkolenie animatorów wiejskich;
- Organizowanie cyklicznych imprez kulturalnych;
- Realizację projektów edukacyjnych skierowanych do społeczności lokalnej w różnym wieku.

5.2. Obszar 2. Komfort życia

Komfort życia jest mierzony na wiele sposobów i decyduje o nim wiele czynników. Jednym z nich jest dostęp do infrastruktury.

Pojęciem infrastruktury określa się urządzenia i instytucje niezbędne do zapewnienia należytego funkcjonowania gospodarki narodowej i życia społeczeństwa.¹²

Infrastruktura obszarów wiejskich oznacza ogół obiektów i urządzeń na danym obszarze wiejskim, ściśle związanych z tym terenem i niezbędnych do sprawnego funkcjonowania gospodarki na tym obszarze i ułatwienia życia określonych społeczności miejscowych.

Infrastrukturę techniczną tworzą wszelkiego rodzaju systemy transportowe, energetyczne, łączności i wodno-sanitarne, w których skład wchodzi: drogi, przystanki autobusowe, koleje, stacje, porty rzeczne i morskie, sieć gazowa, energetyczna, melioracyjna, obiekty telekomunikacji i poczty.¹³

Infrastruktura techniczna jest istotnym elementem wpływającym na rozwój społeczno-gospodarczy danego regionu. Jej dostępność oraz użyteczność, związana z ciągłością i powszechnością świadczenia usług, wpływa niewątpliwie na wysoki standard życia mieszkańców, a także na atrakcyjność mieszkaniową czy też inwestorską miasta lub gminy.

¹² BOROŃ Z. 2000: Infrastruktura terenów wiejskich. Wydawnictwo Akademii Rolniczej we Wrocławiu, Wrocław.

¹³ Gabriela RUTKOWSKA Katedra Budownictwa i Geodezji SGGW Department of Civil Engineering and Geodesy WAU Analiza porównawcza infrastruktury technicznej i społecznej w wybranej gminie z wymogami UE

Braki w infrastrukturze powodują natomiast obniżenie atrakcyjności inwestycyjnej danego terenu, co w efekcie potęguje migrację ludzi, którzy szukają lepszych możliwości własnego rozwoju.

Istnieje zatem sprzężenie zwrotne między rozwojem gospodarczym, a poziomem infrastruktury tych rejonów. Wzrost gospodarczy wymaga odpowiedniej infrastruktury i na odwrót - dobrze funkcjonująca infrastruktura jest niezbędna dla zapewnienia wzrostu gospodarczego.¹⁴

W zarządzaniu gminą ważne są działania służące poprawie warunków życia społeczności lokalnej. Infrastruktura należy do podstawowych dóbr publicznych i odgrywa znaczącą rolę w rozwoju gminy.

Założone w drugim obszarze strategicznym cele zostaną zrealizowane przez następujące przedsięwzięcia:

OBSZAR II. KOMFORT ŻYCIA

Cel strategiczny: Rozwój infrastruktury technicznej służącej poprawie jakości życia mieszkańców

2.1. Stworzenie skutecznego systemu ochrony środowiska	2.1.1. Budowa, modernizacja sieci wodociągowych	Zasoby naturalne gminy Stare Czarnowo objęte są różnymi formami ochrony przyrody. W celu ich zachowania niezbędna jest spójna polityka gminy w zakresie inwestycji pro środowiskowych, likwidujących jednocześnie dysproporcje pomiędzy jednostkami osadniczymi w zakresie dostępu do podstawowych mediów. W całym kraju obserwuje się w ostatnich latach systematyczny wzrost znaczenia ochrony środowiska zarówno w świadomości społeczeństwa jak i władz. Obecnie każda nowoczesnie funkcjonująca gmina powinna skutecznie zarządzać środowiskiem, wdrażając kompleksowy system planowania i wykonywania działań zgodnych z zasadą zrównoważonego rozwoju, które kierowane byłyby na racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska, ich ochronę oraz odnowienie. Czynnikami decydującymi o jakości środowiska są przede wszystkim: czystość powietrza, wód, gleb oraz właściwa
	2.1.2. Budowa, modernizacja sieci kanalizacyjnych	
	2.1.3. Budowa, modernizacja oczyszczalni ścieków	
	2.1.4. Gazyfikacja gminy	
	2.1.5. Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej	
	2.1.6. Rewitalizacja terenów zdegradowanych	

¹⁴ Brzozowska K. 2005. Finansowanie inwestycji infrastrukturalnych przez kapitał prywatny na zasadzie project finance. Wydawnictwo CEDEWU

	2.1.7. Edukacja ekologiczna	<p>gospodarka odpadami. Planowane przez Gminę Stare Czarnowo inwestycje w tym obszarze obejmują m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Budowę oczyszczalni ścieków w miejscowości Dobropole Gryfińskie; • Budowę oczyszczalni ścieków w miejscowości Binowo; • Budowę oczyszczalni ścieków w miejscowości Nieznań; • Modernizację sieci wodno-kanalizacyjnej w miejscowości Żeliszewiec, Glinna, Zelewo; • Modernizację sieci wodno-kanalizacyjnej w miejscowości Kołbacz; • Modernizację sieci wodno-kanalizacyjnej w Starym Czarnowie; • Gazyfikację gminy; • Termomodernizację Urzędu Gminy i budynku Zespołu Szkół w Kołbacz; • Rekultywację dzikiego wysypiska śmieci w Starym Czarnowie; • Rewitalizację terenów zdegradowanych po byłej kopalni kruszywa; <p>Planuje się również podjąć działania w zakresie podnoszenia świadomości ekologicznej mieszkańców poprzez organizowanie spotkań, konkursów, wydawanie materiałów informacyjnych, akcje edukacyjne.</p>
2.2. Poprawa bezpieczeństwa komunikacyjnego	2.2.1. Przebudowa dróg lokalnych	<p>Modernizacja dróg gminnych oraz rozbudowa lokalnego układu komunikacyjnego jest ważnym zadaniem dla otwierania nowych terenów inwestycyjnych, turystycznych i osadniczych. Działania z tego zakresu pozwolą na wykorzystanie szans związanych z dogodnym położeniem gminy Stare Czarnowo pomiędzy miastami aglomeracji szczecińskiej dla zwiększenia zainwestowania gospodarczego oraz poprawy komfortu życia. Budowa nowych ciągów pieszych oraz modernizacja już istniejących ma na celu zwiększenie poziomu bezpieczeństwa na terenie gminy oraz standardów zamieszkiwania. Działania te służą również poprawie estetyki i ładu w przestrzeni publicznej. Zadania w zakresie dróg rowerowych o charakterze komunikacyjnym mają na celu usprawnienie lokalnego układu komunikacyjnego, odciążenie dróg. W ramach celu szczegółowego 2.2. planowane są m.in. następujące zadania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poprawa bezpieczeństwa i przebudowa dróg na odcinkach dróg gminnych w miejscowości Kołbacz;
	2.2.2. Budowa i modernizacja infrastruktury okołodrogowej	<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa bezpieczeństwa i przebudowa dróg na odcinkach dróg gminnych w miejscowości Stare Czarnowo; • Poprawa bezpieczeństwa i przebudowa dróg na odcinkach

		<p>dróg gminnych w miejscowości Kołowo;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poprawa bezpieczeństwa i przebudowa dróg na odcinkach dróg gminnych w miejscowości Żeliszawiec; • Poprawa bezpieczeństwa i przebudowa dróg na odcinkach dróg gminnych w miejscowości Glinna; • Poprawa bezpieczeństwa i przebudowa dróg na odcinkach dróg gminnych w miejscowości Dębina, Kartno, Komorówko; • Budowa drogi rowerowej łączącej Gminę Stare Czarnowo z miastem Szczecin; • Budowę drogi rowerowej łączącej Gminę Stare Czarnowo z Gryfińskim Parkiem Przemysłowym.
2.3. Rozbudowa infrastruktury teleinformacyjnej	2.3.1. Zwiększenie dostępu do Internetu 2.3.2. Wzrost kompetencji cyfrowych wśród mieszkańców	<p>Rynek dostępu do Internetu w Polsce rozwija się bardzo dynamicznie, obejmując swoim zasięgiem coraz szersze grono odbiorców. Jednakże rozwój ten nie jest równomierny i wciąż zbyt wolny. Odczuwają to mieszkańcy gminy Stare Czarnowo, którzy mają ograniczony dostęp do Internetu. By zapobiec geograficznemu wykluczeniu cyfrowemu gminy konieczne jest włączenie się Gminy Stare Czarnowo w planowanie i koordynowanie projektów budowy sieci szerokopasmowych w regionie zachodniopomorskim. Wyzwaniem dla Gminy jest Program Polska Cyfrowa, którego celem jest zapewnienie dostępu do szybkiego Internetu dla każdego obywatela.</p> <p>Obok rozwoju infrastruktury warunkiem rozwoju społeczeństwa cyfrowego jest wypracowanie potrzeb, postaw i umiejętności pozwalających w pełni korzystać z nowych technologii. Upowszechnianie wykorzystania technologii cyfrowych powinno przebiegać dwutorowo – z jednej strony przez rozwijanie kompetencji cyfrowych, a z drugiej przez popularyzację usług cyfrowych, wzbudzenie w potencjalnych użytkownikach potrzeby posiadania dostępu do Internetu.</p> <p>W ramach celu szczegółowego 2.3. planuje się m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zapewnienie dostępu do Internetu w świetlicach wiejskich i instytucjach kultury; • Szkolenia w zakresie nabywania umiejętności cyfrowych.

5.3. Obszar 3. Turystyka

Turystyka wg Światowej Organizacji Turystyki (UNWTO) to: „ogół czynności osób, które podróżują i przebywają w celach wypoczynkowych, służbowych lub innych nie dłużej niż rok bez przerwy poza swoim codziennym otoczeniem, z wyłączeniem wyjazdów, w których głównym celem jest aktywność zarobkowa wynagradzana w odwiedzanej miejscowości.

Turystyka jest elementem współczesnego stylu życia, sposobem poznawania świata, przyrody, ludzi i kultury, daje możliwość odpoczynku, relaksu, regeneracji sił, poprawy stanu zdrowia lecz przede wszystkim turystyka XXI wieku powoduje rozwój gospodarczy i społeczny regionów turystycznych.

Rozwój turystyki możliwy jest w nawiązaniu do atrakcyjności turystycznej obszaru, a więc istniejących walorów zarówno przyrodniczych i antropogenicznych, jak również istniejącego zagospodarowania turystycznego i dostępności komunikacyjnej.

Rozwój turystyki na terenach wiejskich, niesie w najbliższych latach bardzo ważne perspektywy rozwojowe, ponieważ obserwowany dynamiczny rozwój społeczno-gospodarczy Polski oraz rosnące zainteresowanie naszym krajem m.in. w Europie Zachodniej, powodują, że rokrocznie znacząco rośnie liczba turystów krajowych i zagranicznych, poszukujących atrakcyjnej oferty turystyczno-rekreacyjnej na obszarach wiejskich. Należy jednak pamiętać też, że rosnący rokrocznie, również w woj. zachodniopomorskim, ruch turystyczny z powodu braku wymaganej infrastruktury około turystycznej, stwarza zagrożenia dla lokalnego środowiska przyrodniczego i obiektów zabytkowych, dlatego rozwój turystyki powinien dokonywać się w zgodzie z podstawowymi zasadami i normami, powinien być zaplanowany oraz mieć charakter zrównoważony.

Turystyka stwarza wszechstronne możliwości rozwoju gmin i regionów, a najważniejsze korzyści, jakie może przynosić społecznościom lokalnym to:

- nowe miejsca pracy i dodatkowe dochody mieszkańców,
- poważne zasilanie lokalnego budżetu,

- rozwój infrastruktury, z której może korzystać także lokalna społeczność, co wpływa bardzo korzystnie na poprawę jakości jej codziennego życia,
- wzrost zainteresowania lokalnymi atrakcjami turystycznymi (kultura ludowa, przyroda, sztuka, rzemiosło) wśród społeczności i władzy lokalnej, a w konsekwencji troska o ich ochronę oraz efektywne wykorzystanie,
- nowe przedsięwzięcia i nowe możliwości inwestowania,
- napływ nowych technologii,
- nowe rynki zbytu dla lokalnych produktów itd¹⁵.

Założone w trzecim obszarze strategicznym cele zostaną zrealizowane przez następujące przedsięwzięcia:

OBSZAR III. TURYSTYKA

Cel strategiczny: Stworzenie optymalnych warunków do rozwoju turystyki i rekreacji oraz aktywności gospodarczej w tym obszarze

3.1. Rozwój turystyki w oparciu o lokalne zasoby przyrodnicze i kulturowe

3.1.1. Zagospodarowanie cieków wodnych

3.1.2. Rewitalizacja terenów zielonych

3.1.3. Budowa, oznakowanie i promocja szlaków turystycznych

3.1.4. Budowa, oznakowanie i promocja ścieżek edukacyjnych

3.1.5. Zachowanie dziedzictwa kulturowego

Korzystne położenie geograficzne, niezaprzeczalne walory środowiskowe i kulturowe, formy ochrony prawnej przyrody uniemożliwiające rozwój przemysłu, pretendują gminę Stare Czarnowo do ukierunkowania swojego rozwoju na turystykę. Nie bez znaczenie pozostaje nasilający się trend turystyki wiejskiej oraz turystyki aktywnej. Również ze względów ekonomicznych funkcja turystyczna winna być preferowana jako jedna z podstawowych funkcji sprzyjających rozwojowi gminy Stare Czarnowo. Konieczne jest jednak podjęcie działań zmierzających do podniesienia atrakcyjności turystycznej gminy, w tym przede wszystkim efektywne zagospodarowanie istniejących walorów związanych zwłaszcza z potencjałem rozwoju turystyki wodnej.

W ramach celu szczegółowego 3.1. planuje się m.in.

- Budowę pomostów w Żelisławcu, Binowie, Żelewie i Glinnej;
- Budowę stanic wodnych na rzece Płoni;
- Rewitalizację terenów zielonych w Kołbaczu;
- Oznakowanie i promocję szlaków turystycznych na terenie Gminy

¹⁵ dr Wiesław Alejski, Instytut Turystyki i Rekreacji AWF Kraków, METODYKA PROGRAMOWANIA ROZWOJU TURYSTYKI NA SZCZEBLU REGIONALNYM I LOKALNYM;

		<p>Stare Czarnowo;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oznakowanie i promocję ścieżek edukacyjnych na terenie Gminy Stare Czarnowo; • Odnowienie baszty więziennej w Kołbaczu.
3.2. Aktywna promocja	3.2.1. Wdrożenie jednolitego systemu wizualizacji turystycznej	<p>Promocja gminy jest jednym ze sposobów wspierania rozwoju gminy. Odpowiedni marketing to nie tylko większa aktywność w regionie, czy większe wpływy z turystyki, ale przede wszystkim szansa na rozwój i wyższą jakość życia mieszkańców. Promocja musi opierać się na realnych przesłankach, sięgać po autentyczne cechy, atuty i zalety gminy. Bez mocnej i skutecznej promocji gmina nie może liczyć na przyciąganie inwestorów bądź turystów. Promocja powinna wiązać się z kierunkami rozwoju gminy, harmonizować ze strategią, oferować realnie istniejące zasoby i możliwości, powinna przygotować właściwą propozycję dla właściwego rozpoznanego odbiorcy.¹⁶</p> <p>W ramach realizacji celu szczegółowego 3.2. planuje się m.in. takie zadania jak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stworzenie systemu identyfikacji wizualnej gminy, • Modernizację/przebudowę strony internetowej Urzędu Gminy, • Wykonanie jednolitych tablic informacyjnych o walorach przyrodniczo-kulturowych gminy, • Zaprojektowanie i wydanie materiałów promocyjnych: ulotek, broszur, map turystycznych, gadżetów reklamowych; • Wydawanie Gazety Gminnej; • Udział w targach turystycznych; • Stworzenie punktu informacji turystycznej.
	3.2.2. Budowa marki gminy ekologicznej	
3.3. Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej	3.3.1. Budowa gminnego targowiska	<p>Turystyka, obok wielu innych funkcji, jest przede wszystkim działalnością gospodarczą, aktywizującą lokalne społeczności do podejmowania różnych form aktywności społecznej i zawodowej. Rozwój infrastruktury turystycznej publicznej ma szansę stać motywatorem do aktywizacji gospodarczej mieszkańców a także inwestorów z zewnątrz, w obszarze handlu i usług okołoturystycznych. Docelowy wzrost turystów winien przyczynić się do rozbudowy bazy gastronomicznej i noclegowej.</p> <p>W ramach celu szczegółowego 3.3. planuje się:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Budowę gminnego targowiska
	3.3.2. Aktywizacja gospodarcza mieszkańców	

¹⁶ Marian Huczek ROMOCJA GMINY JAKO SPOSÓB WSPIERANIA LOKALNEGO ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO

		<p>w Kołbaczu;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Szkolenia aktywizujące i podnoszące kompetencje w zakresie podejmowania działalności gospodarczej w branży turystycznej; • Promocję usług turystycznych w partnerstwie z podmiotami prywatnymi.
--	--	--

6. ZGODNOŚĆ CELÓW STRATEGII Z INNYMI DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI

Cele strategiczne i szczegółów sformułowane w trakcie opracowywania Strategii Rozwoju Gminy Stare Czarnowo zostały przeanalizowane pod kątem ich zgodności z celami strategicznymi określonymi w innych dokumentach strategicznych, takich jak Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego, Strategia Rozwoju Kraju 2020 – Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo, Umowa partnerstwa na lata 2014-2020 oraz strategia „Europa 2020”. Podział kraju na jednostki administracyjne tworzy układ wzajemnych zależności pionowych pomiędzy poziomami administracji. W celu prowadzenia spójnej i konsekwentnej polityki administracyjnej należy zachować zgodność i koherentność pomiędzy celami strategicznymi określonymi w dokumentach strategicznych. Cele Strategii Rozwoju Gminy Stare Czarnowo wpisują się w cele dokumentów strategicznych będących podstawą rozwoju województwa zachodniopomorskiego a także całego kraju, będącego w strukturach Unii Europejskiej.

Tab. 14. Zgodność celów Strategii Rozwoju Gminy Stare Czarnowo na lata 2016-2025 z dokumentami strategicznymi innych szczebli

Cele strategiczne i szczegółowe Strategii Rozwoju Gminy Stare Czarnowo na lata 2016-2025	Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego	Strategia Rozwoju Kraju 2020 – Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo	Umowa partnerstwa na lata 2014-2020	Strategia „Europa 2020”
1.Wzmocnienie kapitału społecznego	Cel strategiczny 6. „Wzrost tożsamości i spójności społecznej regionu”	I.3. Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela;	Cel tematyczny 9. Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją	4. Edukacja
1.1.Aktywizacja społeczności lokalnej, wzmocnienie sektora pozarządowego i inicjatyw obywatelskich	6.3. Wspieranie rozwoju demokracji lokalnej i społeczeństwa obywatelskiego; 6.4. Wzmacnianie tożsamości i integracji społeczności lokalnej;	III.1.1. Zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem; II.4.2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego;	Cel szczegółowy UP –wzrost szans na zatrudnienie dla osób dotkniętych lub zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym	4. Edukacja
1.2. Promocja zdrowego stylu życia	6.2. Zwiększenie jakości i dostępności opieki zdrowotnej	II.4.2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego;	Cel szczegółowy UP – ograniczenie ryzyka wykluczenia społecznego spowodowanego dysproporcjami w dostępie do usług publicznych Cel szczegółowy UP - bardziej efektywne wykorzystanie zasobów	4. Edukacja

			na rynku pracy	
1.4. Poprawa warunków funkcjonowania oraz rozwój obiektów dydaktycznych i kulturalnych	5.3. Rozwój kształcenia ustawicznego; 5.6. Zwiększenie dostępności i uczestnictwa w edukacji przedszkolnej	I.3.2. Rozwój kapitału społecznego;	Cel szczegółowy UP - lepsze kompetencje kadr gospodarki	4. Edukacja
1.5. Rozwój oferty kulturalnej	6.5. Rozwijanie dorobku kulturalnego jako fundamentu tożsamości regionalnej	I.3.2. Rozwój kapitału społecznego;	Cel szczegółowy UP - lepsze kompetencje kadr gospodarki	4. Edukacja
2. Rozwój infrastruktury technicznej służącej poprawie jakości życia mieszkańców	Cel strategiczny 4. „Zachowanie i ochrona wartości przyrodniczych, racjonalna gospodarka zasobami”	II.5. Zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych; II.6. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko; II.7. Zwiększenie efektywności transportu;	Cel szczegółowy UP - zwiększenie efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i kulturowych oraz ich zachowanie	3. Zmiany klimatu i zrównoważony rozwój 4. Edukacja
2.1. Stworzenie skutecznego systemu ochrony środowiska	4.4. Rozwój infrastruktury ochrony środowiska i systemu gospodarki odpadami	II.6.4. Poprawa stanu środowiska; II.6.3. Zwiększenie dywersyfikacji dostaw paliw i energii;	Cel szczegółowy UP - zwiększenie efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i kulturowych oraz ich zachowanie	3. Zmiany klimatu i zrównoważony rozwój
2.2. Poprawa bezpieczeństwa komunikacyjnego	3.3. Rozwój ponadregionalnych, multimodalnych sieci transportowych;	II.7. Zwiększenie efektywności transportu;	Cel tematyczny 7. Promowanie Zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów	3. Zmiany klimatu i zrównoważony rozwój

			przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej	
2.3. Rozbudowa infrastruktury teleinformacyjnej	3.4. Wspieranie rozwoju infrastruktury społeczeństwa informacyjnego;	II.5.1. Zapewnienie powszechnego dostępu do Internetu; II.5.2. Upowszechnienie wykorzystania technologii cyfrowych;	Cel tematyczny 2. Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjno-komunikacyjnych	4. Edukacja
3. Stworzenie optymalnych warunków do rozwoju turystyki i rekreacji	Cel strategiczny Nr 3 „Zwiększenie przestrzennej konkurencyjności regionu”;	II. Konkurencyjna gospodarka; III.3.3. Tworzenie warunków dla rozwoju ośrodków regionalnych, subregionalnych i lokalnych oraz wzmocnienia potencjału obszarów wiejskich;	Cel szczegółowy UP - zwiększenie efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i kulturowych oraz ich zachowanie	1. Zatrudnienie
3.1. Rozwój turystyki w oparciu o lokalne zasoby przyrodnicze i kulturowe	3.6. Poprawa dostępność do obszarów o walorach turystycznych i uzdrowiskowych;	III.3.3. Tworzenie warunków dla rozwoju ośrodków regionalnych, Subregionalnych i lokalnych oraz wzmocnienia potencjału obszarów wiejskich; II.6.1. Racjonalne gospodarowanie zasobami	Cel szczegółowy UP - zwiększenie efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i kulturowych oraz ich zachowanie	1. Zatrudnienie

3.2. Aktywna promocja	2.4. Budowa i promocja marki regionu	III.3.3. Tworzenie warunków dla rozwoju ośrodków regionalnych, subregionalnych i lokalnych oraz wzmacniania potencjału obszarów wiejskich	Cel szczegółowy UP - zwiększenie efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i kulturowych oraz ich zachowanie	5. Walka z ubóstwem i wykluczeniem społecznym
3.3. Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej	2.1. Podnoszenie atrakcyjności i spójności inwestycyjnej regionu oraz obsługi inwestorów;	II.2.4. Poprawa warunków ramowych dla prowadzenia działalności gospodarczej; II.3. Zwiększenie innowacyjności gospodarki;	Cel szczegółowy UP - wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw	

Źródło: Opracowanie własne.

7. OCENA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

Strategia Rozwoju Gminy Stare Czarnowo na lata 2016-2025 jest dokumentem obejmującym obszar w granicach jednej gminy, w związku z tym możliwe jest odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Wynika to z zapisów art. 48 ustawy z dnia 3 listopada 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008 r. Nr 199, poz. 1227). Przy odstąpieniu od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wzięto pod uwagę poniższe uwarunkowania.

- **Charakter działań**

Strategia nie ustala ram dla późniejszej realizacji przedsięwzięć, w odniesieniu do usytuowania, rodzaju i skali tych przedsięwzięć, ponieważ jest zapisem proponowanych działań i rozwiązań. Poziom ogólności Strategii zatrzymuje się na wskazaniu konkretnych działań. Zaproponowane projekty są jedynie sugestią realizacji działań, a ich wdrożenie zależy od decyzji władz gminy i społeczności lokalnej. Przyjęte działania są powiązane z przewidzianymi w innych dokumentach, zarówno regionalnych, krajowych, jak i unijnych. Strategia realizuje założenia przyjęte w strategii „Europa 2020”, ponieważ dąży do inteligentnego wzrostu gospodarczego regionu, który jest oparty na edukacji i innowacji. Realizowane działania są zgodne z zasadą zrównoważonego rozwoju i sprzyjają włączeniu społecznemu. Strategia Rozwoju Gminy Stare Czarnowo realizuje również cele przyjęte w Strategii Rozwoju Kraju 2020 – Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo. Założone w dokumencie działania sprzyjają: przejściu od administrowania do zarządzania rozwojem, ponieważ zwiększają efektywność instytucji publicznych, wzmacniają warunki sprzyjające realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela, poprawiają konkurencyjność gospodarki, rozwijają kapitał społeczny, zapewniają bezpieczeństwo energetyczne i chronią środowisko. Występuje również bezpośredni związek ze Strategią Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego. Rezultaty prowadzonych na terenie działań przyczynią się do osiągnięcia wskaźników przyjętych w strategii województwa.

Strategia uwzględnia aspekty środowiskowe i przyczynia się do wspierania zrównoważonego rozwoju poprzez liczne działania promujące wiedzę o środowisku. Gmina świadomie chroni cenne przyrodniczo obszary oraz dąży do rozpowszechniania wiedzy na ten temat.

- **Rodzaj i skala oddziaływania na środowisko**

Przewiduje się wystąpienie oddziaływania na środowisko poprzez ograniczenie emisji szkodliwych zanieczyszczeń do atmosfery, poprzez wykorzystanie OZE. Wpływ ten jest pozytywny, jednak zależny od presji pozostałych obszarów na środowisko. Nie przewiduje się wystąpienia oddziaływań skumulowanych lub transgranicznych, ani wystąpienia ryzyka dla zdrowia ludzi lub zagrożenia środowiska.

- **Cechy obszaru objętego oddziaływaniem na środowisko**

Obszar gminy posiada szczególne właściwości naturalne o znaczeniu dla dziedzictwa kulturowego, które zostały opisane w rozdziale 2.2. niniejszej Strategii.

Zarówno Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Szczecinie (pismo znak: WOPN-OS.410.1.2016.MP z dn. 19.01.2016r.) jak również Zachodniopomorski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny (pismo znak NZNS.7040.1.1.2016 z dn. 22.01.2016r.) stwierdzili brak wymogu przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu Strategii Rozwoju Gminy Stare Czarnowo na lata 2016-2025.

8. EFEKTYWNA REALIZACJA STRATEGII

Strategia Rozwoju Gminy Stare Czarnowo jest punktem wyjścia do wdrażania długookresowej polityki rozwoju gminy. Na wdrażanie dokumentu strategicznego składa się wiele działań. Efektywne i spójne wdrażanie założeń strategicznych wymaga zaangażowania wielu odmiennych podmiotów oraz koordynacji i monitoringu ich działań. Istotna jest społeczna akceptacja działań strategicznych przez mieszkańców gminy. Wraz z upływem czasu i zmianą sytuacji wewnętrznej i zewnętrznej gminy, może być wymagana aktualizacja założeń Strategii. Poniżej przedstawione są zalecenia dotyczące efektywnej realizacji Strategii.

8.1. Wdrażanie

Strategia Rozwoju Gminy Stare Czarnowo przyjmowana jest uchwałą Rady Gminy w Starym Czarnowie. Za zadanie wdrażania zapisów Strategii odpowiedzialny jest Wójt. Szczegółowe zadania wyszczególnione w Strategii realizować będą poszczególne komórki Urzędu Gminy, a także jednostki organizacyjne gminy, w których kompetencjach zawierają się konkretne działania. Zadania, które zostały wskazane w niniejszym dokumencie jako priorytetowe do realizacji, niejednokrotnie wymagają zaangażowania nie tylko samych władz samorządowych, ale również innych podmiotów działających na rzecz rozwoju gminy. Warto więc zawiązać partnerstwo na rzecz strategicznego rozwoju, w skład którego powinna wchodzić administracja samorządowa, organizacje pozarządowe działające w gminie Stare Czarnowo, grupy nieformalne, przedstawiciele środowisk przedsiębiorców, przedstawiciele środowisk rolniczych i inne podmioty mogące, dzięki zaangażowaniu swojego potencjału, przyczynić się do rozwoju gminy. Wskazane jest, aby władze gminy, z racji największych możliwości kompetencyjnych i finansowych, pełniły w owym partnerstwie rolę lidera, biorąc odpowiedzialność za realizację celów strategicznych, a także koordynując działania zarówno administracji samorządowej, jak i innych instytucji i podmiotów zaangażowanych w realizację Strategii.

Pomocą we wdrożeniu Strategii gminy może być zespół ds. realizacji strategii, który będzie odpowiedzialny za wdrażanie poszczególnych celów operacyjnych, jak również będzie monitorował w jakim stopniu są one realizowane. Zarządzanie wdrażaniem zapisów Strategii ułatwić może tworzenie rocznych planów operacyjnych, które będą stanowić narzędzie wykonawcze strategii. W planach operacyjnych powinny zostać uwzględnione zadania przewidziane do realizacji na dany rok.

Należy pamiętać, że Strategia ze względu na zmieniające się warunki społeczno-ekonomiczne, ma charakter elastyczny. Pojawianie się istotnego dla dalszego rozwoju gminy, sprzyjającego lub negatywnego czynnika zewnętrznego bądź wewnętrznego, może zdeterminować konieczność eliminacji lub też pojawienia się nowych zadań, czy wręcz zmianę kierunku rozwoju określonego w Strategii.

8.2. Monitoring

Monitoring to proces systematycznego zbierania i analizowania danych dotyczących realizacji działania. Celem monitoringu jest bieżąca ocena realizacji zadań strategicznych, poprzez kontrolowanie, czy dane zadania zostały w pełny sposób zrealizowane w zakładanym czasie, czy osiągnięte zostały planowane rezultaty, oraz czy nie zostały przekroczone przeznaczone na realizację działań środki finansowe.

Monitoring realizacji Strategii może zostać uregulowany procedurą wprowadzoną na drodze uchwały bądź zarządzenia. Monitoring powinien być prowadzony w sposób kompleksowy i systematyczny przez wyznaczony zespół roboczy bądź osobę odpowiedzialną za zadanie. Efektem prac zespołu ds. monitoringu Strategii lub osoby odpowiedzialnej za to zadanie powinien być raport z monitoringu, który dostarczy informacji na temat realizacji Strategii i będzie tym samym podstawą do opracowania planów operacyjnych na kolejny rok działań.

Raport z monitoringu Strategii powinien zawierać skrócony opis stanu wdrażania zadań strategicznych w porównaniu do planu, określony powinien być stopień osiągnięcia wskaźników zaproponowanych w Strategii, przedstawione wydatki poniesione na poszczególne zadania oraz wskazane ewentualne działania naprawcze, jeżeli stopień realizacji zadań odbiega w sposób znaczący od planu. Raport z monitoringu powinien zostać opublikowany po przyjęciu go za pomocą uchwały Rady Gminy.

8.3. Ewaluacja

Ewaluacja jest badaniem szeroko rozumianego wpływu danego programu na otoczenie społeczno-ekonomiczne. Badania takie spełnia funkcje poznawcze oraz dostarcza wiedzy na temat zmian, jakie zaszły w gminie poprzez realizację celów strategicznych. Ewaluacja buduje również mechanizmy zaufania, współpracy i współdziałania pomiędzy osobami realizującymi program, a innymi zainteresowanymi programem grupami (społeczność lokalna).

Według Katarzyny Ekiert, autorki publikacji *Edukacja w administracji. Funkcje, standardy i warunki stosowania*, ewaluacja spełnia w administracji następujące funkcje:

- 1) *stanowi badanie efektywności realizowanych programów* (pozwala określić jakie czynniki wpływają na poziom realizacji wyznaczonych celów oraz na tej podstawie formułować rekomendacje na rzecz lepszego wykorzystania posiadanych zasobów);
- 2) *tworzy pozytywny klimat społeczny wokół badanego projektu* (m.in. poprawia komunikację pomiędzy grupami zaangażowanymi w badany program, pozwala na wymianę informacji pozwalającą na uzyskanie wieloaspektowego wizerunku programu);
- 3) *wspomaga zarządzania strategiczne* (dostarcza analiz i rekomendacji będących podstawą dla budowania strategii lub jej aktualizacji oraz podejmowania decyzji)¹⁷.

Ewaluacja wykracza tym samym poza funkcje monitoringu, tj. nie tylko odpowiada na pytanie, czy działania zostały zrealizowane, ale też czy zostały zrealizowane skutecznie, efektywnie i odpowiednio dla istniejących potrzeb. Na podstawie badań ewaluacyjnych zarządzający otrzymują informacje, jakie działania należy podjąć, aby działania wykonane były w sposób pełny i skuteczny.

Aby ewaluacja spełniała swoje funkcje należy przeprowadzić ewaluację okresową (*mid - term*) i końcową (*ex - post*) wdrażania Strategii Rozwoju Stare Czarnowo. Ewaluacja okresowa powinna zostać zrealizowana po 2 roku realizacji Strategii (I kwartał 2018 roku). Ewaluacja końcowa powinna zostać przeprowadzona w końcowym roku realizacji strategii, a jej wyniki mogą posłużyć jako podstawa do aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy Stare Czarnowo na kolejne lata.

Zarówno ewaluacja okresowa jak i końcowa powinny badać:

- efektywność wdrażania Strategii (czy nakłady czasowe, ludzkie i finansowe włożone w realizację działań są adekwatne do otrzymanych efektów);
- skuteczność (czy realizowane działania przyczyniają się do osiągnięcia wyznaczonych celów);
- adekwatność (czy realizowane działania są adekwatne do potrzeb).

¹⁷ Ewaluacja w administracji. Funkcje, standardy i warunki stosowania, Katarzyny Ekiert

Źródłem danych służących ewaluacji mogą być dane statystyczne, raporty z monitoringu, raporty z kontroli, dane z badań społeczności lokalnej, dane pozyskane na spotkaniach z mieszkańcami. Wskazane jest, aby ewaluacją strategii zajmowały się osoby niezaangażowane w realizację działań zapisanych w dokumencie, co pomoże zapewnić obiektywność badań.

Raporty z ewaluacji można opublikować na stronie Biuletynu Informacji Publicznej, aby dostęp do nich mieli mieszkańcy gminy, zarówno obecni jak i przyszli a także potencjalni inwestorzy zainteresowani rozwojem gminy Stare Czarnowo.

8.4. Aktualizacja Strategii

Aktualizacja Strategii jest dokonywana w końcowej fazie realizacji poprzedniej Strategii. Informacji do aktualizacji Strategii dostarcza między innymi proces ewaluacji Strategii. Aktualizacja ma na celu weryfikację i dostosowanie wizji oraz celów nadrzędnych i operacyjnych Strategii do zmieniających się w gminie warunków społeczno-ekonomicznych. Zaleca się aktualizowanie strategii z zastosowaniem metody partycypacyjnej, czyli z zaangażowaniem w proces zarówno pracowników administracji samorządowej, jak i przedstawicieli lokalnych grup działających na rzecz rozwoju gminy.

8.5. Promocja Strategii

Upowszechnienie dokumentu strategicznego gminy Stare Czarnowo jest rzeczą istotną punktu widzenia przejrzystości działań władz gminy oraz podnoszenia świadomości społeczności lokalnej na temat kierunków rozwojowych gminy.

Zasadne jest, po uchwaleniu Strategii Rozwoju Lokalnego Gminy Stare Czarnowo przez Radę Gminy, zamieszczenie informacji o tym fakcie na stronie gminy oraz w lokalnych mediach wraz z odnośnikiem lub miejscem, w którym można znaleźć dokument. Jeśli zasoby gminy na to pozwalają, można zastosować dodatkową formę informowania o Strategii, w postaci wydania broszury informacyjnej, zawierającej skrótowo i przystępnie podane główne kierunki rozwoju gminy. Taka forma dotarcia do społeczności lokalnej pozwoli na podniesienie świadomości mieszkańców na temat ich gminy oraz może wpłynąć na utożsamienie się mieszkańców z założeniami Strategii,

a co za tym idzie, na zaangażowanie społeczności w realizację Strategii. Broszura może służyć również jako materiał promocyjny, wspierający działania prowadzone do pozyskania nowych inwestorów.

9. SPIS TABEL

Tab. 1. Podział Gminy Stare Czarnowo na jednostki pomocnicze.....	17
Tab. 2. Liczba mieszkańców gminy Stare Czarnowo w latach 2010-2014.....	32
Tab. 3. Liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym.....	34
Tab. 4. Urodzenia i zgony w gminie Stare Czarnowo w latach 2010-2014.....	35
Tab. 5. Bezrobotni i zatrudnieni w gminie Stare Czarnowo.....	37
Tab. 6. Liczba osób i gospodarstw objętych pomocą Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Starym Czarnowie.	39
Tab. 7. Wykaz organizacji pozarządowych zarejestrowanych w KRS na terenie gminy Stare Czarnowo.	40
Tab. 8. Podmioty gospodarcze w gminie Stare Czarnowo wg sektorów własnościowych.	41
Tab. 9. Uczniowie Zespołu Szkół w Kołbaczu w latach 2010-2014.	45
Tab. 10. Funkcjonowanie bibliotek w gminie Stare Czarnowo w latach 2010-2014.	46
Tab. 11. Turystyczne obiekty noclegowe w gminie Stare Czarnowo.	49
Tab. 12. Analiza SWOT Gminy Stare Czarnowo.....	61
Tab. 13. Struktura celów Strategii Rozwoju Gminy Stare Czarnowo na lata 2016-2025.	67
Tab. 14. Zgodność celów Strategii Rozwoju Gminy Stare Czarnowo na lata 2016-2025 z dokumentami strategicznymi innych szczebli	80

10.SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Struktura użytkowania gruntów.	15
Wykres 2. Struktura gruntów rolnych.	16
Wykres 3. Liczba mieszkańców gminy Stare Czarnowo w latach 2010-2014.	33
Wykres 4. Struktura płci ludności gminy Stare Czarnowo w 2014 r.	33
Wykres 5. Liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym.....	35
Wykres 6. Struktura wykształcenia mieszkańców gminy Stare Czarnowo w 2002 roku	36
Wykres 7. Udział kobiet i mężczyzn w liczbie bezrobotnych.....	38
Wykres 8. Udział kobiet i mężczyzn w liczbie pracujących.....	38
Wykres 9. Struktura próby ze względu na wiek.	50
Wykres 10. Struktura próby ze względu na poziom wykształcenia.....	51
Wykres 11. Struktura próby ze względu na aktywność zawodową.....	52
Wykres 12. Struktura próby ze względu na związek z gminą.....	53

11.SPIS MAP

Mapa 1. Położenie powiatu gryfińskiego na tle województwa zachodniopomorskiego.....	11
Mapa 2. Położenie Gminy Stare Czarnowo na tle powiatu gryfińskiego.....	12
Mapa 3. Gmina Stare Czarnowo na tle Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego.	13
Mapa 4. Położenie gminy Stare Czarnowo na tle Puszczy Bukowej i jez. Miedwie	14

12. SPIS RYSUNKÓW

Rys. 1. Obszary strategiczne Gminy Stare Czarnowo.....	65
Rys. 2. Struktura celów i zadań.....	66

Uzasadnienie

Gmina Stare Czarnowo we wrześniu 2015 r. przystąpiła do opracowania Strategii Rozwoju Gminy Stare Czarnowo na lata 2016-2025. Zarządzeniem Nr 69.2015 Wójt Gminy Stare Czarnowo w dniu 25 września 2015 r. powołał Zespół ds. opracowania Strategii Rozwoju Gminy Stare Czarnowo na lata 2016-2025 oraz ustalił harmonogram prac opracowywania Strategii.

Strategia jest dokumentem o charakterze strategicznym, który stanowić będzie kluczowy element planowania lokalnego, określając wizję oraz strategiczne kierunki rozwoju gminy na najbliższe lata. Strategia jest niezbędna do prowadzenia polityki zrównoważonego rozwoju gminy oraz aplikowania o środki pomocowe Unii Europejskiej w nowej perspektywie finansowej na lata 2014-2020.

W etapie diagnostycznym opracowywania Strategii wszyscy mieszkańcy gminy Stare Czarnowo, przedsiębiorcy oraz osoby związane z Gminą, zostali zaproszeni do aktywnego włączenia się w jej przygotowanie, poprzez wypełnienie ankiet. Ankiety można było uzupełnić w wersji online lub w wersji papierowej od dnia 6.10.2015 r. do dnia 21.10.2015 r. Głównym celem badań ankietowych było poznanie opinii wszystkich zainteresowanych: mieszkańców Gminy Stare Czarnowo, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych oraz osób związanych z gminą, na temat warunków życia w Gminie oraz pożądanych kierunków rozwoju. W wyznaczonym terminie do Urzędu Gminy Stare Czarnowo wpłynęło łącznie 51 ankiet.

Podsumowanie badań ankietowych odbyło się na dwóch spotkaniach konsultacyjnych: w sali konferencyjnej Urzędu Gminy Stare Czarnowo (4.11.2015 r.) oraz na świetlicy wiejskiej w Kołbaczu (9.11.2015 r.). Wzięło w nich udział łącznie 31 osób. Program spotkań obejmował poza prezentacją wyników badań ankietowych analizę mocnych i słabych stron gminy oraz szans i zagrożeń (SWOT), a także wypracowanie celów i kierunków działania dla Gminy Stare Czarnowo na lata 2016-2025.

Na tej podstawie opracowany został projekt Strategii, który poddany został konsultacją społeczną. Do dnia zakończenia konsultacji tj. 28 grudnia 2015 r., nie wpłynęły żadne uwagi.

W związku z powyższym Wójt Gminy Stare Czarnowo w dniu 31 grudnia 2015 r. wystąpił do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie i Zachodniopomorskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego z wnioskiem o odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla Strategii Rozwoju Gminy Stare Czarnowo na lata 2016-2025.

Zarówno Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Szczecinie (pismo znak: WOPN-OS.410.1.2016.MP z dn. 19.01.2016 r.), jak również Zachodniopomorski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny (pismo znak: NZNS.7040.1.1.2016 z dn. 22.01.2016 r.), stwierdzili brak wymogu przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu Strategii Rozwoju Gminy Stare Czarnowo na lata 2016-2025.